

Ljubljana 2018

UMETNOSTNA ZGODOVINA

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo ◀

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega izpitnega roka **2020**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo za tisto leto.

ric

Državni izpitni center

PREDMETNI IZPITNI KATALOG ZA SPLOŠNO MATURO – UMETNOSTNA ZGODOVINA
Državna predmetna komisija za umetnostno zgodovino za splošno maturó

Katalog so pripravili:

Nadja Blatnik
dr. Metoda Kemperl
dr. Tanja Mastnak
Snežana Sotlar
Anton Starc
dr. Nadja Zgonik

Recenzentki:

dr. Katja Mahnič
mag. Bernarda Podlipnik

Jezikovni pregled:

Helena Škrlep, Bernarda Krafogel

Katalog je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 192. seji 24. 5. 2018 in se uporablja od spomladanskega izpitnega roka 2020, dokler ni določen novi katalog. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljaj maturó, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturó za tisto leto.

© Državni izpitni center, 2018

Vse pravice pridržane.

Izdal in založil:

Državni izpitni center

Predstavnik:

dr. Darko Zupanc

Uredile:

Tjaša Lajovic
dr. Andrejka Slavec Gornik
Joži Trkov

Oblikovanje in prelom:

Jana Lavtar

Ljubljana 2018

ISSN 2232-6898

KAZALO

1	UVOD.....	5
2	IZPITNI CILJI	6
3	ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA	7
3.1	Shema izpita.....	7
3.2	Tipi nalog in ocenjevanje.....	8
3.3	Merila ocenjevanja izpita in posameznih delov	9
4	IZPITNE VSEBINE IN CILJI	13
4.1	Uvod v umetnostno zgodovino.....	13
4.2	Prazgodovina	18
4.3	Stari vek	20
4.4	Srednji vek.....	28
4.5	Novi vek.....	36
4.6	Umetnost 19. in 20. stoletja.....	46
4.7	Izbor temeljnih spomenikov.....	65
5	PRIMERI NALOG ZA PISNI IZPIT	66
5.1	Naloga polodprtega tipa	66
5.2	Naloga odprtega tipa.....	70
6	UMETNOSTNOZGODOVINSKI PRAKTIKUM	74
6.1	Namen.....	74
6.2	Vsebina	74
6.3	Priporočila za pisanje poročil	74
7	KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI	75
8	LITERATURA.....	76

1 UVOD

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo Umetnostna zgodovina (v nadaljevanju katalog) izhaja iz učnega načrta za umetnostno zgodovino¹ ter temelji na sklepih Državne komisije za splošno maturo (v nadaljevanju DK SM) o sestavi izpitov in predmetnih izpitnih katalogov, opredeljenih v veljavnem *Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo*. Obsega snov umetnostne zgodovine: splošno opredelitev in po časovnem zaporedju urejen pregled likovne umetnosti. S predpisano vsebino se uresničujejo predvideni izpitni cilji.

Predlagana poglavja v katalogu zajemajo ključne in najpomembnejše vsebine, ki predstavljajo likovno ustvarjanje, gledano tudi v časovni razsežnosti, in ustvarjalnost v Sloveniji kot samoumevno sestavino svetovne umetnosti.

Državna predmetna komisija za splošno maturo za umetnostno zgodovino je poskrbela, da je učitelju zagotovljeno svobodno oblikovanje učne ure, kandidatu² pa z obvladovanjem pregleda zgodovinskega dogajanja v likovni umetnosti dostopno védenje, s katerim bo lahko širil in poglobljajl svoje delo.

---

¹ Učni načrt. Umetnostna zgodovina [Elektronski vir]: gimnazija: splošna, klasična gimnazija: matura (280 ur)/predmetna komisija Nina Ostan ... [et al.]. - Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2008. Sprejeto na 110. seji Stokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 14. 2. 2008.
http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/gimnazija/ucni_nacrti.htm

² V predmetnem izpitnem katalogu uporabljeni samostalniki moškega spola, ki se pomensko in smiselno vežejo na splošna, skupna poimenovanja (npr. kandidat, ocenjevalec), veljajo tako za osebe ženskega kot moškega spola.

2 IZPITNI CILJI

Temeljni izpitni cilji predmeta umetnostna zgodovina pri splošni maturi kandidatu zagotavljajo, da:

- razume umetnost kot pojav, ki sproža in usmerja človekovo ustvarjalno mišljenje ter praktične sposobnosti,
- spoznava, doživlja in vrednoti slikarstvo, kiparstvo, arhitekturo z urbanizmom, oblikovanje, fotografijo in video analitično ter na tej podlagi oblikuje sintezo, osredotočeno predvsem na razumevanje likovnih pojavov,
- razume zgodovinske premene v likovni umetnosti, vlogo likovne umetnosti v zgodovini civilizacije, medsebojno povezanost in soodvisnost različnih umetnostnih področij ter njihovo vpetost v družbena dogajanja,
- se uči ceniti tradicijo, se vzgaja v zavesti o pomenu kulturne dediščine ter o razsežnosti strokovnega dela pri umetnostnem ustvarjanju, raziskovanju in varstvu njenih vrednot,
- osebno zori, se čustveno bogati, razvija estetsko občutljivost in kulturno razgledanost ter pridobiva tisto znanje, ki ga potrebuje za življenje, študij in opravljanje poklica,
- razvija sposobnost zaznave od usposabljanja čuta za estetiko do kritičnega vrednotenja kulturnih pojavov, utemeljenih na likovnem izrazu.

3 ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA

Izpit splošne mature iz umetnostne zgodovine je sestavljen iz dveh delov: zunanjega in notranjega. Zunanji del sestavljata dve izpitni poli, ki sta med seboj točkovno uravnoteženi – po sestavi vprašanj in tudi po pričakovanih doseženih točkah. Notranji del izpita omogoča izbiro različnih oblik praktičnega dela izpita – umetnostnozgodovinskega praktikuma oziroma kandidatovega neposrednega stika z umetniškim delom in umetnikovim ustvarjalnim procesom.

3.1 Shema izpita

Izpit splošne mature je sestavljen iz pisnega izpita in umetnostnozgodovinskega praktikuma. Pisni izpit kandidat opravlja tako, da rešuje naloge v dveh izpitnih polah. Za izpolnjevanje vsake od njiju ima na voljo 90 minut. Umetnostnozgodovinski praktikum sestavljajo priprava referata, njegova predstavitev na terenu in poročilo o poteku.

► Pisni izpit – zunanji del izpita

Izpitna pola	Trajanje izpita	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki	Priloge
1	90 minut	40 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik	barvna slikovna priloga
2	90 minut	40 %			
Skupaj	180 minut	80 %			

Po zaključku pisanja Izpitne pole 1, tj. pred začetkom pisanja Izpitne pole 2, je 30-minutni odmor.

► Umetnostnozgodovinski praktikum – notranji del izpita

	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Obseg
Umetnostnozgodovinski praktikum – priprava	6,66 %	notranje	5–7 strani (brez prilog) oz. 9000 do 13000 znakov
Umetnostnozgodovinski praktikum – predstavitev	6,66 %		
Umetnostnozgodovinski praktikum – poročilo	6,66 %		
Skupaj	20 %		

3.2 Tipi nalog in ocenjevanje

Pri pisnem izpitu je snov razdeljena na dve uravnoteženi polovici (Izpitna pola 1 – od prazgodovine do konca renesanse, Izpitna pola 2 – od baroka do konca 20. stoletja). Vsaka izpitna pola je sestavljena iz delov A in B. Kandidat v delu A odgovarja na štiri od petih nalog polodprtega tipa o slogu, pomembnih umetnikih in umetniških delih. Del B sestavljajo tri naloge odprtega, esejističnega tipa, izmed katerih kandidat izbere in reši eno. V odgovoru upošteva dane smernice. Ustrezno razčleni določeni temeljni spomenik (seznam je v podpoglavju 4.7) in ga primerja z enim od umetniških del, navedenih v stolpcu Seznam umetniških del v poglavju 4. To delo je lahko iz kateregakoli obdobja. Izpitne naloge temeljijo na priloženih reprodukcijah umetniških del, ki so sestavni del izpitne pole.

Umetnostnozgodovinski praktikum predvideva srečanje z originalnimi umetniškimi deli in umetnostnimi celotami na terenu (v odprtem okolju ali v galerijah/muzejih), z obiski vodilnih razstav in umetniških ateljejev.

► Pisni izpit

Izpitna pola (IP)	Tip naloge	Število nalog	Ocenjevanje
1 A	Naloge polodprtega tipa	5 Kandidat izbere in reši 4 naloge.	Vsaka naloga 15 točk, posamezno vprašanje največ 6 točk
1 B	Naloge odprtega tipa	3 Kandidat izbere in reši 1 nalogo.	Vsaka naloga 20 točk
Skupaj IP 1		5	80 točk
2 A	Naloge polodprtega tipa	5 Kandidat izbere in reši 4 naloge.	Vsaka naloga 15 točk, posamezno vprašanje največ 6 točk
2 B	Naloge odprtega tipa	3 Kandidat izbere in reši 1 nalogo.	Vsaka naloga 20 točk
Skupaj IP 2		5	80 točk

► Umetnostnozgodovinski praktikum

Tip naloge	Ocenjevanje
Umetnostnozgodovinski praktikum – priprava	10 točk
Umetnostnozgodovinski praktikum – predstavitev	10 točk
Umetnostnozgodovinski praktikum – poročilo	10 točk
Skupaj UZG-praktikum	30 točk

3.3 Merila ocenjevanja izpita in posameznih delov

Narava predmeta umetnostne zgodovine zahteva od kandidata poznavanje in razumevanje osnovnih podatkov, ki jih uporablja tako, da z njimi gradi svoj miselni in čustveni odnos do umetnine. Iz umetnostnozgodovinskih osnov logično prehaja od poznavanja strokovne terminologije do vsebinske poglobitve ter samostojnega oblikovanja umetnostnozgodovinskih stališč in vrednotenja pojavov likovne kulture, pa tudi k medpredmetnemu in medkulturnemu dograjevanju vsebin.

3.3.1 Deleži taksonomskih stopenj

Taksonomske stopnje	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Umetnostnozgodovinski praktikum
I. poznavanje slogov in obdobj, poznavanje umetnikov, umetniških del	40 %	40 %	30 %
II. razumevanje umetniških del in umetnostnozgodovinskih slogovnih opredelitev, njihovo povezovanje in uporaba podatkov	30 %	30 %	40 %
III. povezovanje in samostojno oblikovanje stališč o pomenu umetniških del, njihovi umeščenosti v kulturno zgodovino in samostojno opredeljevanje umetnostne vrednosti	30 %	30 %	30 %

Pri izpitu splošne mature iz umetnostne zgodovine se upoštevajo tri stopnje zahtevnosti:

I. stopnja – pri ocenjevanju znanja se preverja, kako kandidat:

- prepozna umetnike in umetniška dela ter zna določiti njihov umetnostnozgodovinski slogovni okvir;
- zna umetniška dela tudi časovno in prostorsko opredeliti;

II. stopnja – pri ocenjevanju razumevanja in uporabe se presoja, kako kandidat:

- opiše, pojasni oziroma razloži umetniška dela, pojave in procese;
- razume sistematiko umetnostne razlage ter ločuje med oblikovno, vsebinsko in kontekstualno razčlemba;
- natančno in pravilno uporabi ustrezne umetnostnozgodovinske izraze pri razlagi umetnine;
- razume zamisel slogovne zgodovine in je umetniška dela sposoben smiselno umestiti v zgodovinski čas;

III. stopnja – pri povezovanju in samostojnem oblikovanju stališč o pomenu umetniških del, njihovi umeščenosti v kulturno in politično zgodovino ter samostojnem opredeljevanju umetnostne vrednosti se ocenjuje, kako kandidat:

- samostojno analizira umetniška dela (ikonografska, oblikovna in kontekstualna analiza);
- samostojno primerja umetniška dela in procese iz različnih umetnostnozgodovinskih obdobj ter ugotavlja podobnosti in razlike glede na slog in vsebino;
- povezuje umetniška dela v problemske sklope, ki so nadzgodovinsko povezani;
- izbira, analizira in kritično presoja uporabne podatke iz umetnostnozgodovinske literature;

- na podlagi izbranih podatkov iz strokovne literature oblikuje mnenja, stališča in razlage umetniških del ter umetnostnozgodovinskih pojavov in procesov;
- zna razložiti umetnostnozgodovinske pojave in procese kot del širšega kulturnega dogajanja ter jih zna utemeljiti z okoliščinami iz družbene, gospodarske, verske, filozofske in politične zgodovine.

3.3.2 Merila ocenjevanja posameznih delov izpita

Ocena se oblikuje iz zunanega in notranjega dela izpita.

PISNI IZPIT – ZUNANJI DEL IZPITA

Kandidat pridobi 80 % ocene pri pisnem izpitu.

Za vsako od dveh izpitnih pol lahko kandidat dobi 80 točk. Ocenjevanje je zunanje, pri čemer ocenjevalci upoštevajo navodila za ocenjevanje, ki jih pripravi Državna predmetna komisija za splošno maturo za umetnostno zgodovino.

Pri ocenjevanju posameznih nalog prve in druge izpitne pole se upošteva natančnost terminološkega izražanja, ločevanje oblikovnih, vsebinskih in kulturnozgodovinskih lastnosti, poznavanje in primerjalno vrednotenje ključnih umetniških del in estetske kakovosti, izražene glede na obdobje, umetnostno skupnost (narod) ali umetnika.

Merila za ocenjevanje

Izpitna pola 1 in Izpitna pola 2

Del A

Pri ocenjevanju odgovorov v delu A na naloge polodprtega tipa dobi vsak pravilen odgovor določeno število točk glede na navodila za ocenjevanje. Posamezna vprašanja so ocenjena z največ 6 točkami. Skupni seštevek posamezne naloge je 15 točk.

Del B

Odgovori v delu B pri nalogi odprtega tipa so ocenjeni po teh elementih:

1. Podatki o umetniškem delu (0–4 točke):

Točke	Merila
4	Za vsako pravilno navedbo: ime umetnika, naslov izbranega umetniškega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, okvirni čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje, 1 točka, največ 4 točke.

2. Oblikovna razčlemba (0–3 točke):

Točke	Merila
0	Navedena ni nobena od oblikovnih lastnosti umetniškega dela.
1–2	Opis motiva ter navedba in opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (telesnost, prostor, kompozicija, barve, svetloba, tekstura, ...) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva.
3	Navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in sestavo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom.

3. Vsebinska razčlemba (0–3 točke):

Točke	Merila
0	Navedena ni nobena od vsebinskih lastnosti umetniškega dela.
1–2	Opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna.
3	Natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna.

4. Navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost (0–3 točke):

Točke	Merila
0	Naveden ni nobeden od zahtevanih elementov.
1–2	Pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano umetniško delo; razlaga ni jasna; primerjava je pomanjkljiva in nejasna.
3	Celovita navedba okoliščin, smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi in jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna; primerjava je celovita in jasna.

5. Primerjava obeh umetniških del (0–5 točk)

Točke	Merila
0	Navedena ni nobena primerjava.
1	Navedena je ena zahtevana primerjava.
2	Navedeni sta dve zahtevani primerjavi.
3	Navedene so tri zahtevane primerjave.
4	Navedene so štiri zahtevane primerjave.
5	Nevedenih je pet zahtevanih primerjav.

6. Opredelitev odnosa do obeh umetniških del (0–2 točki):

Točke	Merila
0	Odnos do obeh umetniških del ni naveden.
1	Zapis odnosa do obeh umetniških del.
2	Smiselna opredelitev odnosa do obeh umetniških del z utemeljitvijo.

Skupaj 20 točk.

Izpitna pola 1 je ocenjena z 80 točkami in predstavlja 40 % skupne ocene.

Izpitna pola 2 je ocenjena z 80 točkami in predstavlja 40 % skupne ocene.

UMETNOSTNOZGODOVINSKI PRAKTIKUM – NOTRANJI DEL IZPITA

Kandidat pridobi 20 % ocene na podlagi umetnostnozgodovinskega praktikuma (srečanje z umetnostnimi spomeniki in umetnostnimi celotami na terenu, v odprtem okolju ali galerijah/muzejih, pri obiskih vodilnih razstav in umetniških ateljejev).

Vse oblike umetnostnozgodovinskega praktikuma pripravi učitelj, ki kandidata poučuje in vodi (v nadaljevanju učitelj), kandidat pa pri tem dejavno sodeluje. Tema ogledov mora biti povezana z izpitnimi vsebinami iz kataloga, predvsem z območja Slovenije.

Učitelj oceni dejavnost kandidatov:

- pri pripravah na umetnostnozgodovinski praktikum (zbiranje gradiva, priprava referata),
- na terenu (poročilo, referat, terensko delo),
- pri poročilu o poteku umetnostnozgodovinskega praktikuma, iz katerega je razvidno, da je kandidat v celoti spremljal dogajanje.

Pri umetnostnozgodovinskem praktikumu učitelj oceni kandidatovo:

- pripravo v pisni obliki: do 10 točk,
- predstavitev teme na terenu: do 10 točk,
- poročilo o poteku praktikuma: do 10 točk.

Učitelj ocenjuje umetnostnozgodovinski praktikum posebej. Dosežene točke zapisuje v ocenjevalno mapo, ki jo pripravi Državna predmetna komisija za splošno maturo za umetnostno zgodovino.

Gradivo, ki so ga pripravili kandidati, hrani učitelj v skladu s predpisi, ki urejajo šolsko dokumentacijo.

Merila za ocenjevanje

Pri umetnostnozgodovinskem praktikumu učitelj oceni kandidatovo

pripravo v pisni obliki (do 10 točk):

Točke	Merila
0	Kandidat ni oddal priprave za umetnostnozgodovinski praktikum.
1–2	Kandidatova priprava je skromna po obsegu, površno zajema vsebino in se opira na neustrezne vire.
3–4	Kandidatova priprava je ustrezna po obsegu, vendar vsebinsko skromna, dejstva niso zajeta celovito, viri pa sicer ustrezni, a pomanjkljivi.
5–6	Glede na obravnavano področje so viri večinoma ustrezni, vendar je priprava vezana le na povzemanje virov.
7–10	Priprava kaže samostojnost in kritičnost pri zbiranju virov, pa tudi pri vsebinski ustreznosti in prikazu tematike.

predstavitev teme na terenu (do 10 točk):

Točke	Merila
0	Kandidat ni opravil predstavitve na terenu.
1–2	Predstavitev je skromna po obsegu in vsebini, nejasna in dvoumna, včasih celo nerazumljiva, kandidat je pokazal minimalno pripravljenost in znanje.
3–4	Predstavitev je ustrezna po obsegu, a pomanjkljiva po vsebini, poteka v neprimernem zaporedju in z neustrezno uporabo strokovnih izrazov.
5–6	Predstavitev je primerna in vsebinsko celovita, vendar z nekaterimi pomanjkljivostmi – npr. površno predstavljenimi posameznimi deli in nekaterimi nejasnostmi pri uporabi strokovnih izrazov.
7–10	Kandidat je samostojno in jasno predstavil izbrano temo ter pokazal dobro poznavanje teme.

poročilo o poteku praktičnega dela (do 10 točk):

Točke	Merila
0	Kandidat ni oddal poročila o poteku praktičnega dela.
1–2	Kandidat ni upošteval učiteljevih navodil, poročilo je pomanjkljivo, skromnega obsega in sestavljeno površno.
3–4	Kandidat je sledil navodilom učitelja, a poročilo je skromnega obsega ali pa je vsebina predstavljena pomanjkljivo.
5–6	Kandidat je oddal poročilo, ki je zgrajeno pravilno, tematsko in vsebinsko ustrezno, a s posameznimi nedoslednostmi; poteka umetnostnozgodovinskega praktikuma ne prikaže v celoti, saj bistveni vsebinski poudarki niso ustrezno zajeti.
7–10	Kandidat je oddal poročilo, v katerem je jasno opredelil in predstavil vse teme, slog je ustrezen, poročilo pa kaže samostojnost in kritičnost pri delu, ki se izražata v izbiri in celoviti obravnavi predstavljenih vsebin.

Umetnostnozgodovinski praktikum je ocenjen s 30 točkami in predstavlja 20 % skupne ocene.

3.3.3 Končna ocena

Končna ocena izpita pri splošni maturi je seštevek odstotnih točk vseh delov izpita (Izpitne pole 1, Izpitne pole 2 in umetnostnozgodovinskega praktikuma). Državna komisija za splošno maturo na predlog Državne predmetne komisije za umetnostno zgodovino za splošno maturo določi merila, kako se iz uspeha, izraženega v odstotnih točkah, določi uspeh na lestvici od nezadostno do odlično. Način pretvorbe odstotnih točk v ocene je enak za spomladanski in jesenski izpitni rok.

4 IZPITNE VSEBINE IN CILJI

Pri splošni maturi iz umetnostne zgodovine se preverjajo splošne vsebine učnega načrta za ta predmet. Izpitne vsebine so razporejene po posameznih poglavjih in temah, kakor je opredeljeno v veljavnem učnem načrtu. Izpitni cilji sledijo izpitnim vsebinam.

Izpitni cilji temeljijo na dveh zahtevnostnih ravneh: na prvi ravni morajo kandidati znati opisati in razložiti izpitno vsebino ter slediti umetnostnim premenam, opazovati in spoznavati, na drugi pa morajo biti sposobni to vsebino uporabiti, razložiti in razčlenjevati, združevati in dokazovati.

Izbor umetniških del je usklajen z učnim načrtom. Upoštevano je tudi merilo dostopnosti slikovnega gradiva v literaturi, ki je na voljo kandidatom. Ob umetniških delih spoznavajo vse bistvene značilnosti umetnosti v nekem zgodovinskem obdobju. Učitelji lahko dopolnjujejo izbrana umetniška dela po lastni presoji. Med izbranimi umetniškimi deli so podčrtana tista, ki so lahko izbrana za primerjavo umetniškega dela v nalogi odprtega, esejističnega tipa v delu B obeh izpitnih pol.

4.1 Uvod v umetnostno zgodovino

4.1.1 Umetnostna zgodovina

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Umetnostna zgodovina kot humanistična veda; področje dela; opredelitev osnovnih pojmov: umetnost, likovna umetnost, likovna ustvarjalnost, umetniško delo; zgodovinske premene likovne umetnosti	Razumevanje umetnostne zgodovine kot humanistične vede; poznavanje področja dela; razumevanje pojma umetnost in likovna umetnost, zavest o njenem širšem družbenem pomenu	Umetnostna zgodovina, zgodovina umetnosti, humanistične vede, likovna umetnost, umetniško delo; historična, moderna, sodobna umetnost	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
Opredelitev pojmov: umetnostni slog, umetnostna smer; metode raziskovanja oziroma temeljne discipline	Zavest o zgodovinskih premenah v likovni umetnosti; poznavanje raziskovalnih metod	Umetnostnozgodovinski slog, umetnostna smer	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
Vloga umetnostne zgodovine v razumevanju kulturnih in civilizacijskih sprememb človeške družbe ter njen pomen v oblikovanju sodobnega kulturnega obzorja; povezanost umetnostne zgodovine z drugimi področji umetniške ustvarjalnosti in humanističnimi vedami	Umevanje vloge umetnostne zgodovine pri oblikovanju celovitega kulturnega obzorja, zavest o povezanosti likovne umetnosti z drugimi področji umetniške ustvarjalnosti in humanističnimi vedami	Umetnostna zgodovina kot celovito medpredmetno področje	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
Vloga umetnostne zgodovine pri oblikovanju zavesti o vrednosti kulturne dediščine in pomen spomeniškega varstva	Zavedanje o vrednosti kulturne dediščine in pomen spomeniškega varstva	Kulturna dediščina, spomeniško varstvo	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

4.1.2 Zvrsti likovne umetnosti

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Slikarstvo (z risbo in grafiko)			
Glede na podlago: stensko, tabelno in knjižno slikarstvo; glede na velikost podlage: monumentalno slikarstvo, malo slikarstvo, miniaturno slikarstvo; slikarske tehnike: freska, mozaik, slikana okna, olje, tempera, akvarel, akril, pastel; risarske tehnike: risba s svinčnikom, oglje, kreda; grafične tehnike: lesorez, linorez, bakrorez, jedkanica, litografija, sitotisk; mešane tehnike v slikarstvu	Poznavanje najpomembnejših slikarskih, risarskih in grafičnih tehnik, gradiv in medijev; razumevanje vpliva materialov in tehnik na likovni izraz, pomen materiala (pigmentov, veziva, nosilcev)	Stensko slikarstvo, tabelno slikarstvo, knjižno slikarstvo, freska, mozaik, slikana okna, oljne barve, tempera, akvarel, akril, enkavstika, pastel, risba, lesorez, linorez, bakrorez, jedkanica, litografija, sitotisk, pigment, vezivo, podlaga (stena, les, platno, papir, pergament, keramika ipd.)	Izbrani primeri po učiteljevi presoji
Kiparstvo			
Obla plastika in relief; kiparske tehnike (modeliranje, klesanje, ulivanje); materiali (les, kamen, kovina, glina, umetni material); monumentalna plastika; mala plastika; arhitekturna plastika	Poznavanje značilnosti oble plastike in reliefa; prepoznavanje kiparskih materialov in tehnik; razumevanje vpliva materialov in tehnik na likovni izraz	Obla plastika, relief, modeliranje, klesanje, ulivanje, monumentalna plastika, mala plastika, arhitekturna plastika	Izbrani primeri po učiteljevi presoji
Arhitektura in urbanizem			
Funkcionalni in estetski pomen arhitekture; osnove arhitekturnega načrtovanja in oblikovanja; namembnost arhitekture in arhitekturne naloge (stanovanjska hiša, vila, grad, palača, trdnjava, cerkev, svetišče, utrdba ipd.); arhitekturni materiali (opeka, beton, kamen, kovina, les, steklo, umetni material); osnove arhitekturne gradnje (načrt, tloris, gradnja, struktura, nosilni in nošeni elementi); arhitekturne zasnove: longitudinalna/vzdolžna, centralna/središčna (na krogu, kvadratu ali mnogokotniku), urbanizem; pomen in vloga urbanizma	Razumevanje funkcionalnega in estetskega pomena arhitekture; poznavanje osnov arhitekturnega načrtovanja in glavnih arhitekturnih nalog; poznavanje osnovnih materialov; razumevanje osnov arhitekturne gradnje; razumevanje vloge in pomena urbanizma	Osnovni pojmi načrtovanja: tloris, naris, prerez, stranski ris; arhitekturne naloge: stanovanjska hiša, vila, grad, palača, trdnjava, cerkev, svetišče, utrdba ipd.; osnovni konstrukcijski elementi: nosilni in nošeni (stena, steber, slop, preklada, lok, obok, kupola, ravni strop); masivna ali skeletna gradnja; arhitekturne zasnove: longitudinalna/vzdolžna, centralna/središčna (na krogu, kvadratu ali mnogokotniku); arhitektura po namenu: posvetna/profana in verska/sakralna	Izbrani primeri po učiteljevi presoji

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	--	---

Umetnostna obrt

Opredelitev pojma umetnostna obrt; najpomembnejše zvrsti umetnostne obrti (steklarstvo, keramika in porcelan, zlatarstvo, emajlne tehnike, kovaštvo, tkalska in vezilska obrt, mizarstvo)

Razumevanje pojma umetnostna obrt; poznavanje najpomembnejših zvrsti umetnostne obrti

Umetnostna obrt, unikatno oblikovanje

Izbrani primeri po učiteljevi presoji

Oblikovanje

Grafično oblikovanje; oblikovanje vizualnih komunikacij; industrijsko oblikovanje; modno oblikovanje; oblikovanje notranje opreme; oblikovanje v elektronskih medijih; estetika in funkcionalnost v oblikovanju

Poznavanje razlik med grafičnim in industrijskim oblikovanjem

Grafično oblikovanje, oblikovanje vizualnih komunikacij, industrijsko oblikovanje, modno oblikovanje, oblikovanje notranje opreme

Izbrani primeri po učiteljevi presoji

Fotografija in sodobni vizualni mediji

Dokumentarna in umetniška fotografija; razmerje med fotografijo in slikarsko ustvarjalnostjo; pomen in vloga fotografije v modernem slikarstvu (od druge polovice 19. stoletja do danes); video; spletna umetnost, večmedijska umetnost

Poznavanje značilnosti dokumentarne in umetniške fotografije; poznavanje vloge fotografije v sodobnem slikarstvu

Dokumentarna fotografija, umetniška fotografija, video, spletna umetnost, večmedijska umetnost

Izbrani primeri po učiteljevi presoji

4.1.3 Analiza umetniškega dela

Opredelitev temeljnih značilnosti in zakonitosti likovnih del; teoretična in praktična izhodišča za analizo likovnega dela; pristop h gledanju, videnju, analiziranju in razumevanju likovnega dela

Poznavanje in razumevanje osnovnih zakonitosti likovne ustvarjalnosti; poznavanje teoretičnih in praktičnih izhodišč za analizo likovnega dela

Analiza likovnega dela

Izbrani primeri po učiteljevi presoji

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

Oblikovna in slogovna analiza

<p>Opredelitev oblikovnih prvin umetniškega dela: oblikovanje telesnosti, oblikovanje prostora, kompozicija, barva, svetloba; umetnostnozgodovinski slogi in njihove izrazne značilnosti; morfološki slogi: ploskovito, plastično, slikovito</p>	<p>Poznavanje oblikovnih prvin umetniških del, razumevanje kompozicije likovnega dela; poznavanje perspektive; prepoznavanje umetnostnozgodovinskih slogov in njihovih značilnosti; samostojno analiziranje umetniških del glede na obliko in slog</p>	<p>Oblikovna in slogovna analiza, umetnostno-zgodovinski slog; opredelitev oblikovnih prvin: oblikovanje telesnosti (modelacija, grafična modulacija, barvna modulacija, jasne obrisne linije/konture, nejasne obrisne linije, poudarjene obrisne linije, nepoudarjene obrisne linije, stilizacija, tipizacija, deformacija, abstrahiranje, geometrizacija, togost, shematičnost); oblikovanje prostora (brezprostorje, prostor je pregleden, nepregleden, jase, nejasen, zaprt, odprt, globok, plitev, deformiran); perspektiva (geometrijska ali linearna, obrnjena, vertikalna, zračna oziroma atmosferska, barvna, poliperspektiva, žabja, ptičja, plani, horizont, očišče, linije perspektivnih skrajšav); kompozicija (simetrična, asimetrična, osna, trikotniška, piramidalna, diagonalna, krožna, spiralna, statična, uravnotežena, dinamična, horizontalna/vodoravna/friz, vertikalna/navpična, prosta/nevezana, sestavljena, hierarhična/pomenska perspektiva); barva (primarne, sekundarne, terciarne, barvna svetlost, barvna nasičenost, barvni kontrasti: svetlo-temno, toplo-hladno, komplementarni kontrast); svetloba (izvor svetlobe, enakomerna, neenakomerna, razpršena, fokusirana, simbolična, chiaroscuro); morfološki slogi: ploskovito, plastično, slikovito</p>	<p>Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji</p>
--	--	---	---

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	---	---

Vsebinska analiza

Ikonografska analiza in klasifikacija; prepoznavanje motiva in vsebinska razčlenitev likovnega dela; določitev snovi (posvetna/profana ali verska/sakralna snov), motiva (mitološki, zgodovinski, literarni, krščanski) oziroma neposredno spoznavnega motiva (krajina, žanr, tihožitje, portret, akt, interier, živalski motiv, veduta, marina, panorama, karikatura, vanitas, avtoportret); simbol, atribut, personifikacija in alegorija; snov v razmerju do oblike: idealizem, realizem, naturalizem	Usposobljenost za prepoznavanje snovi, ikonografsko analizo in klasifikacijo; razpoznavanje in razumevanje simbolov, atributov, personifikacij in alegorij	Ikonografija, ikonologija, ikonografska analiza in klasifikacija, snov, motiv, neposredno spoznavni motiv (krajina, žanr, tihožitje, portret, akt, interier, živalski motiv, veduta, marina, panorama, karikatura, vanitas, avtoportret), simbol, atribut, personifikacija, alegorija; kristološka, mariološka in svetniška ikonografija; snov v razmerju do oblike: idealizem, realizem, naturalizem	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	--	---	--

Kulturni kontekst

Vpliv družbenih, gospodarskih, verskih, političnih in drugih kulturnozgodovinskih okoliščin na nastanek umetniškega dela	Prepoznavanje vpliva družbenih, gospodarskih, verskih, političnih in drugih kulturnozgodovinskih (predvsem povezava z zgodovino književnosti in filozofije) okoliščin na nastanek umetniškega dela, prepoznavanje vpliva teh okoliščin na umetnikovo ustvarjanje in na to, kako družba vrednoti umetnika in njegovo delo	Kulturni kontekst, kontekstualna analiza	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	--	--	--

4.2 Prazgodovina

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmi- se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Časovna in geografska opredelitev; pojav umetnosti v prazgodovini (povezava med obliko in funkcijo); kolektivno in individualno ustvarjanje; premene v prazgodovinski umetnosti	Poznavanje in razumevanje ključnih kulturnozgodovinskih okoliščin, v katerih se je razvila prazgodovinska umetnost; prepoznavanje pomena umetnosti v okviru drugih dejavnosti v prazgodovini; poznavanje posameznih prazgodovinskih obdobj		Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

4.2.1 Umetnost kamene dobe

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (lovsko-nabiralniško življenje v starejši kameni dobi; stalna naselitev v mlajši kameni dobi (neolitik); vpliv načina življenja na družbeno ureditev in oblike materialne kulture)	Poznavanje in razumevanje ključnih kulturnozgodovinskih okoliščin, v katerih sta se razvijali paleolitska in neolitska umetnost	Kamena doba, starejša kamena doba (paleolitik), mlajša kamena doba (neolitik)	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	---	---	--

Arhitektura

Arhitektura kot (pre)oblikovanje prostora glede na človekove potrebe; naravne in umetne oblike arhitekture; namembnost arhitekture: bivalni in obredni prostori; najstarejše stalne naselbine (njihova organizacija in odvisnost od družbenih oblik neolitske dobe; preiščena izbira materialov – les, kamen, opeka); konstrukcijske prvine arhitekture; megalitska arhitektura (grobnice, obredni prostori) in njena konstrukcijska načela	Poznavanje in razumevanje razlike med naravnimi in umetnimi oblikami arhitekture; razumevanje povezave med preoblikovanjem naravnih oblik (jama) in spreminjanjem njihove namembnosti (življenjski ali obredni prostor); poznavanje pomena obrednih prostorov; razumevanje okoliščin za nastanek prvih stalnih naselbin; poznavanje najstarejših arhitekturnih in urbanističnih oblik; poznavanje osnovnih tipov megalitske arhitekture	Obredni prostor, obredna arhitektura, megalitska arhitektura, menhir, dolmen, kromleh	Lascaux; Altamira; Çatal Hüyük; Stonehenge
---	---	---	--

Kiparstvo

Obredna narava kamenodobnega kiparstva; izkoriščanje naravnih oblik; značilen material (kamen, kost, rogovje), tehnike, oblike (relief, obla plastika) in motivi; nove ustvarjalne možnosti, ki jih prinese oblikovanje glin; pojav ornamenta	Poznavanje različnih tipov, tehnik in materialov kamenodobnega kiparstva; razumevanje povezave oblik z motivov kiparstva in z verskimi predstavami in obrednimi običaji; poznavanje vloge ornamenta	Idol, gravura, keramika, obredna posoda, ornament (valovnica, geometričnost), tehnike krašenja (vrezlina, odtisnina), antropomorfnost	Willendorfska Venera; Venera iz Laussela; figura iz Lepenskega Vira; sedeči antropomorfnostni kipec iz Vinče
---	---	---	--

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmihi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	---	---

Slikarstvo

Barvanje obrednih in splošno uporabnih predmetov; slikarstvo kot dopolnitev obrednega prostora (jame); tehnike kamenodobnega slikarstva (gravura oziroma vrezovanje, obarvani relief); motivni svet, povezan z verskim življenjem	Poznavanje poslikav jamskih sten in drugih oblik barvnih sporočil; poznavanje značilnih slikarskih tehnik; poznavanje vloge, pomena ter motivne in vsebinske povezanosti kiparstva s slikarstvom	Stensko slikarstvo	Stenske poslikave v jami Chauvet; stenske poslikave v jami Altamira; lovski prizor iz hiše v Çatal Hüyükü
---	--	--------------------	---

4.2.2 Umetnost kovinskih obdobj

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (sprememba družbene ureditve; uporaba kovin); razvoj tehnik obdelave kovin (baker, bron, železo); časovne premene in glavne značilnosti posameznih kovinskih obdobj; sočasnost prazgodovinskih kultur s kulturami visokih civilizacij	Poznavanje in razumevanje ključnih kulturnozgodovinskih okoliščin, v katerih se je razvijala umetnost kovinskih obdobj; razumevanje pomena tehnologije pridobivanja in obdelave kovin; poznavanje časovne umestitve posameznih kovinskih obdobj	Kovinska obdobja, halštat	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	---	---------------------------	--

Arhitektura

Novi tipi naselij (kolišče, gradišče); značilne oblike pokopa (gomilna in žarna grobišča)	Poznavanje urbanističnega razvoja z novimi tipi naselij; poznavanje kolišča in gradišča kot tipa bivalnega prostora; poznavanje različnih tipov pokopa	Kolišče, gradišče, gomila, žara, žarni pokop, skeletni pokop, grobnica	Rekonstrukcija koliščarskega naselja
---	--	--	--------------------------------------

Kiparstvo

Stari materiali (kamen, glina, kost, roževina) in novi materiali (kovina, steklo, poldragi kamni); novi tipi predmetov (orožje, obredni predmeti); nova vloga kovine v družbi (prestižni in dragoceni predmeti kot simboli družbenega položaja); krašenje uporabnih predmetov iz kovine (ornament); uporaba kovine za izdelavo okrasnih predmetov; torevtika; situlska umetnost	Poznavanje in razumevanje novih oblikovnih možnosti, ki jih daje obdelava kovine; poznavanje in razumevanje družbenih sprememb, ki jih prinese vse bolj razširjena uporaba kovine; poznavanje navade krašenja uporabnih predmetov iz kovine in izdelovanja okrasnih predmetov	Torevtika, situla, friz, votiv	Antropomorfna figurica z Ljubljanskega barja; Sončni voz iz Trundholma; Situla z Vač
---	---	--------------------------------	--

4.3 Stari vek

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

4.3.1 Umetnost starih kultur

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (razvoj prvih držav v rodovitnih poplavnih ravninah velikih rek srednjega in Bližnjega vzhoda ter severovzhodne Afrike – na t. i. območju rodovitnega polmeseca); vpliv državnih, verskih in drugih družbenih interesov pri izoblikovanju umetnosti v starih civilizacijah	Poznavanje in razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj visoke kulture in umetnosti v prvih velikih civilizacijah; poznavanje in razumevanje značilnih oblik in vloge umetnosti v starih civilizacijah; poznavanje obeh glavnih staroveških civilizacij	Civilizacija, visoka kultura	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	---	------------------------------	--

► MEZOPOTAMSKA UMETNOST

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (različne mestne države na območju med Evfratom in Tigrisom; prestolnica kot kulturno in civilizacijsko središče); premene v mezopotamski umetnosti (sumerska, akadaska, stara babilonska, asirska, nova babilonska)	Poznavanje in razumevanje zgodovinskih okoliščin pri premenah v mezopotamski umetnosti; razumevanje pomena mestne države za začetek razvoja umetnosti; poznavanje različnih umetnosti v Mezopotamiji	Sumerska umetnost, akadaska umetnost, stara babilonska umetnost, asirska umetnost, nova babilonska umetnost	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	--	---	--

Arhitektura

Pomen arhitekture in urbanizma v mezopotamski družbi; posvetna in obredna arhitektura; glavni arhitekturni tipi (svetišče, palača); opeka kot glavni gradbeni material	Poznavanje in razumevanje političnega in družbenega pomena posameznih arhitekturnih tipov; poznavanje osnovnih mezopotamskih arhitekturnih tipov	Zigurat, palača	Zigurat v Uru; Sargonova palača v Korsabadu
--	--	-----------------	---

Kiparstvo

Značilne oblike kiparstva (obla plastika, relief); verska in pripovedna narava kiparstva; vladarska upodobitev kot obredni, slavilni in propagandni objekt	Poznavanje značilnih oblik ter kiparskih materialov in tehnik; razumevanje pomena vladarskih upodobitev	Stela, glazirana keramika, vladarski portret	Kipci molilcev; portreti vladarjev (Sargon, Gudea); Naramsinova stela; Hamurabijev zakonik; prizor lova na leve iz Niniv; lštarina vrata iz Babilona
--	---	--	--

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmihi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	---	---

► EGIPČANSKA UMETNOST

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (razvoj enotne države ob toku Nila, pomen faraona, vloga vere); obdobja egipčanske zgodovine (tri kraljestva)	Poznavanje in razumevanje ključnih razmer za premene v egipčanski umetnosti	Egipčanska umetnost, faraon, dinastija	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	---	--	--

Arhitektura

Značilne arhitekturne oblike (svetišče, grobnica); pomen, razvoj in oblike grobne arhitekture (mastaba, piramida, skalna grobnica)	Poznavanje in razumevanje arhitekture v luči delitve na svet živih in svet mrtvih; poznavanje razvoja grobne arhitekture; poznavanje konstrukcije, prostorske organizacije in vloge svetišča	Mastaba, piramida, skalna grobnica, svetišče, pilon, peristol, hipostil, cela/sanktuarij, kamnita gradnja brez veziva	Džoserjeva piramida v Sakari; Keopsova, Kefrenova in Mikerinova piramida v Gizi; Horovo svetišče v Edfuju; grobno svetišče Hačepsut v Deir el-Bahariju; svetišče v Abu Simbelu
--	--	---	--

Kiparstvo

Značilne kiparske oblike in tehnike (obla plastika, relief); razlika v namembnosti med monumentalno plastiko (povečevanje vladarja) in malo plastiko; verska, slavična in vladarsko-propagandna narava kiparstva; egipčanski kánon pri upodabljanju človeške figure; polikromacija	Poznavanje značilnih oblik kiparstva; poznavanje in razumevanje razlik med monumentalno in malo plastiko; poznavanje različnih kiparskih tehnik; poznavanje egipčanskega kánona pri upodabljanju človeške figure	Obelisk, sfinga, egipčanski kánon, polikromacija, poglobljeni relief	Narmerjeva paleta; vladarski portret faraona Mikerina z ženo; sfinga v Gizi; portret kraljice Nefretete; sedeči pisar iz Sakare; upodobitev Ehnatona; Tutankamonova posmrtna maska
--	--	--	--

Slikarstvo

Poslikava svetišč in grobnic; obredna, mitološka in posvetna motivika slikarstva; osnove egipčanske kompozicije	Poznavanje in razumevanje obredne in mitološke narave poslikav svetišč in grobnih prostorov; poznavanje in razumevanje pravil kompozicije		Tri glasbenice iz Nakhtovega groba v Tebah; prizor lova s poslikane skrinje iz Tutankamonove grobnice; poslikava grobnice kraljice Nefertari
---	---	--	--

► KRETSKA UMETNOST

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (mestne države; družba pomorskega prometa in trgovine); časovni razvoj kulture na Kreti (obdobje starejših palač in obdobje mlajših palač)	Poznavanje in razumevanje okoliščin za nastanek in razvoj kulture in umetnosti na Kreti; poznavanje obeh glavnih obdobji kretske umetnosti	Kretska umetnost	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	--	------------------	--

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Arhitektura			
Značilnosti palač (brez obzidja, prepleteni tlorisi stavbnih enot, dvorane, trgi, vrtovi, razvita komunalna ureditev); struktura, način gradnje in likovna oprema palač	Poznavanje glavnih konstrukcijskih značilnosti kretske palač in funkcionalne ureditve	Palača, labirint	Minosova palača v Knososu
Kiparstvo			
Značilni tipi kretskega kiparstva; verska narava kretskega kiparstva; simbolne upodobitve	Poznavanje značilnih kiparskih oblik in materialov; poznavanje verske narave kiparstva in njegove simbolike		Boginja s kačami
Slikarstvo			
Stensko in vazno slikarstvo; verske oziroma simbolne teme; prizori iz vsakdanjega življenja	Poznavanje glavnih oblik kretskega slikarstva, verske zaznamovanosti simbolnih upodobitev in značilnih motivov	Vazno slikarstvo, freska	Skok čez bika; morski prizor z delfini; princ z lilijami; »Parizanka«; vaza s hobotnico

► MIKENSKA UMETNOST

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer med ljudstvi na celini (utrjene mestne države, vojaška družba)	Poznavanje in razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj mikenske umetnosti; geografska in časovna umestitev mikenske umetnosti	Mikenska umetnost	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	--	-------------------	--

Arhitektura

Zasnova utrjenega mesta (kiklopsko obzidje); megaron in njegov pomen za nadaljnji razvoj grškega svetišča; struktura in način gradnje grobnic	Poznavanje in razumevanje pomena utrjenega mesta; poznavanje konstrukcije megarona; poznavanje pomena megarona za nadaljnji razvoj tlorisa grškega svetišča	Megaron, tolos, nepravilna/psevdokupola, kiklopska zidava, kamnita gradnja brez veziva	Kiklopsko obzidje z Levjimi vrati v Mikenah; Atrejeva zakladnica v Mikenah; <u>tloris mikenskega megarona</u>
---	---	--	---

Kiparstvo

Zlatarski izdelki; posmrtna maska kot tip portreta	Poznavanje osnovnih kiparskih oblik in obrednega pomena posmrtnih mask	Posmrtna maska	Agamemnonova maska
--	--	----------------	--------------------

4.3.2 Antična umetnost

Uvod

Sredozemlje kot središče antične umetnosti; stare kulture kot izhodišče za razvoj antične umetnosti	Poznavanje pogojev oblikovanja novih kultur, nosilcev antične kulture	Antična umetnost, sredozemska kultura, politeizem/mnogoboštvo	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	---	---	--

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
► GRŠKA UMETNOST			
Uvod			
Oris kulturnozgodovinskih razmer (mestne države, nove družbene oblike – demokracija, mitologija in zgodovina); grške kolonije kot kulturna središča; obdobja grške umetnosti	Poznavanje in razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj grške umetnosti; poznavanje geografske razprostranjenosti in časovnega zaporedja	Grška umetnost, arhaisko, klasično in helenistično obdobje	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
► Arhajska umetnost			
Uvod			
Oris kulturnozgodovinskih razmer (mestne države, velik pomen religije oziroma mitologije); vpetost v širši kulturni in civilizacijski prostor Sredozemlja	Poznavanje in razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj arhajske grške umetnosti; poznavanje in razumevanje prevzema stebrih prv in organizacije svetišča od Egipčanov, prepoznavanje podobnosti značilnih oblik arhajske umetnosti z oblikami drugih sredozemskih civilizacij	Mestna država (polis)	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
Arhitektura			
Mikenski megaron kot izhodišče za arhitekturni razvoj grškega svetišča; struktura in organizacija grškega svetišča (mesto postavitve, tloris, nosilni in nošeni elementi, uporaba in ureditev okolice); tipi svetišč (centralni ali središčni [tolos] in longitudinalni ali vzdolžni tempelj); izoblikovanje stebrih redov (dorski, jonski in korintski)	Poznavanje konstrukcijskih izhodišč za razvoj grškega svetišča; poznavanje strukture, organizacije in vloge svetišča; poznavanje različnih tipov svetišč; poznavanje značilnosti treh stebrih redov	Naos, pronaos, cela, timpanon, friz, triglifi, metope, steber, baza, deblo, kapitel, arhitrav, stebri red, dorski, jonski in korintski slog	Herino svetišče v Paestumu
Kiparstvo			
Verska narava kiparstva; značilnosti tipov monumentalne oble plastike (kuros, kora); arhaiski kánon pri upodabljanju človeškega telesa; relief in njegov pomen v arhitekturi; mitološke vsebine; polikromija; idealizem	Poznavanje in razumevanje nalog grškega kiparstva; poznavanje ikonografije oble plastike	Kora, kuros, arhaiski nasmešek	Kuros s Krojzovega groba; kora z atenske akropole
Slikarstvo			
Razvoj vaznega slikarstva (geometrični slog, črnfigurarno slikarstvo, rdečfigurarno slikarstvo)	Razumevanje razvojnih stopenj vaznega slikarstva	Geometrični slog, črnfigurarno slikarstvo, rdečfigurarno slikarstvo, meander	Dipilonska vaza; Ahil in Ajaks pri kockanju (Eksekijasova vaza); <u>Boj med Lapitom in Kentavrom</u> na kiliksu iz münchenske zbirke

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

► Klasična umetnost

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (zmaga Grkov nad Perzijci, kulturna hegemonija Aten, demokracija)	Poznavanje ključnih razmer za nastanek in razvoj klasične grške umetnosti		Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	---	--	--

Arhitektura

Razvoj arhitekturne teorije (zlati rez, metrum, optični popravki); nadaljnji arhitekturni razvoj svetišča; razvoj urbanizma; pomen akropole in agore; značilne stavbe grškega mesta	Poznavanje nadaljnjih smernic v razvoju grškega svetišča; razumevanje pomena akropole kot svetega in agore kot posvetnega svetišča grškega mesta; poznavanje značilnih stavb grškega mesta	Akropola, agora, grško gledališče, propileje, nekropola, centralni ali središčni in longitudinalni ali vzdolžni tempelj, zlati rez, optične korekcije	Atenska akropola: <u>Partenon</u> , Erehtejon, svetišče boginje Nike, Propileje; Tolos v Delfih; gledališče v Epidavru
---	--	---	--

Kiparstvo

Pomen Periklove obnove atenske akropole za razvoj kiparstva; nove težnje v razvoju kiparstva (individualizacija, uveljavljanje realizma); antropomorfne podobe (bogovi, heroji, atleti); klasični kánon in kontrapost; realizem	Poznavanje in razumevanje novega odnosa do človeškega telesa; poznavanje klasičnega kánona; poznavanje in razumevanje načel kontraposta; poznavanje ikonografskih motivov	Klasični kánon, kontrapost, kamniti in bronasti kipi, <u>gigantomahija</u> , <u>kentavromahija</u> , <u>panatenajska procesija</u>	Poliklejt: <u>Kopjenosec</u> ; Miron: <u>Metalec diska</u> ; Fidija in kiparstvo celotnega <u>Partenona</u> ; Praksitel: <u>Knidska Afrodita</u> , Praksitel: <u>Hermes iz Olimpije</u>
---	---	--	---

Slikarstvo

Nadaljnji razvoj vaznega slikarstva; ohranjena monumentalna dela grškega slikarstva, znana po rimskih kopijah (prizori iz grške mitologije)	Poznavanje nadaljnje razvoja vaznega slikarstva; poznavanje ohranjenih monumentalnih slikarskih del v rimskih kopijah		Gospodarica in deklica na lekitosu Ahilovega slikarja
---	---	--	---

► Helenistična umetnost

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (vloga grške umetnosti in kulture v državi Aleksandra Velikega in državah njegovih naslednikov); kulturna središča helenizma (Aleksandrija, Antiohija, Pergamon); prevzemanje prvin iz Sredozemlja in iz prednje Azije; pomen in časovni okvir helenistične umetnosti, njen nadaljnji razvoj v umetnosti rimskega imperija in njen vpliv na poznejšo evropsko umetnost; umetnost kot sredstvo za dokazovanje oblasti posameznih vladarjev in pomena države	Razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj helenistične umetnosti; razumevanje pojma helenizem; razumevanje pomena helenizma za razvoj rimske kulture	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	--	--

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Kiparstvo			
Obla plastika in relief; helenistični lepotni kánon; veliki sklopi, ki slavijo vladarja; naturalizem, nove ikonografske prvine in motivi (žanr, upodobitve otrok in starejših ljudi, erotika)	Poznavanje osnovnih oblik helenističnega kiparstva; razumevanje vloge kiparskih del pri čaščenju vladarjeve osebe; poznavanje novih motivov; razumevanje pomena žanra. Poznavanje in razumevanje slogovnega razvoja grškega kiparstva od arhajskega do helenističnega obdobja.	Patos, politični portret, idealiziran portret, vladarski portret, žanr	Zevsov oltar v Pergamonu; Lizip: <u>Portret Aleksandra Velikega</u> ; Lizip: Mladenič s strgalom; Galska skupina; Nike s Samotrake; Laokoontova skupina; Apolon Belvederski; Miloška Venera; Deček z gosjo
Slikarstvo			
Helenistično monumentalno slikarstvo v rimskih kopijah	Poznavanje helenističnih monumentalnih del v rimskih kopijah	Mozaik	<u>Bitka med Aleksandrom Velikim in Darejem</u> iz Favнове hiše v Pompejih
► ETRUŠČANSKA UMETNOST			
Uvod			
Oris kulturnozgodovinskih razmer (vprašanje izvora Etruščanov, stiki z grškimi kolonijami na Apeninskem polotoku); prazgodovinska tradicija in ustvarjanje drugih antičnih kultur kot izhodišče za razvoj etruščanske umetnosti	Poznavanje in razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj etruščanske umetnosti	Etruščanska umetnost	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
Arhitektura			
Urbanizem etruščanskega mesta; svetišče; nekropola kot prebivališče mrtvih; etruščanski prispevek k razvoju rimske umetnosti (lok, obok, pravokotna mestna mreža, komunalni sistem, mestna vrata)	Poznavanje značilnosti zasnove etruščanskega mesta; poznavanje in razumevanje pomena etruščanske arhitekture in urbanizma za razvoj rimskega urbanizma in arhitekture	Nekropola, lok, obok, kupola	Mestna vrata v Perugii; rekonstrukcija svetišča v Veijih; grobnica reliefov v Cerveteriju
Kiparstvo			
Terakotna plastika; bronasta plastika; verska in obredna narava kiparstva; značilnosti portreta v etruščanski umetnosti	Poznavanje osnovnih materialov in kiparskih tehnik; poznavanje in razumevanje verske namembnosti etruščanske plastike; poznavanje in razumevanje priljubljenosti portretnih upodobitev in njihovega pomena	Sarkofag, terakota	Apolon iz Veijev; sarkofag z upodobitvijo zakoncev iz Cerveterija; <u>Himera iz Arezza</u>

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	--	---

Slikarstvo

Stensko slikarstvo v grobnih prostorih; verski motivi, povezani s prehodom iz tostranstva v onstranstvo; žanrski motivi

Poznavanje vsebinskih in slogovnih značilnosti etruščanskega slikarstva

Prizor ribolova iz Grobnice lova in ribolova; upodobitev glasbenika iz Triklinijske grobnice; grobnica Leopardov

► RIMSKA UMETNOST

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (republikansko in cesarsko obdobje, združitev večine srednje in zahodne Evrope ter Sredozemlja v skupno državo, enotna valuta, cestna mreža, pomen vladarja); vpliv grške in etruščanske kulture in umetnosti na rimsko

Poznavanje in razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj rimske umetnosti; poznavanje geografskih razsežnosti vpliva rimske kulture, njen internacionalizem; poznavanje zgodovinskega razvoja rimske umetnosti

Rimska umetnost, širitev rimske kulture

Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

Arhitektura

Rimski urbanizem (urbs, castrum, forum); novosti v gradbeništvu (materiali in načini gradnje; cestno omrežje s kanalizacijo, viadukti in akvedukti, obzidja, slavoloki, slavilni stebri); razvoj rimskega svetišča (vzdolžna in središčna stavba); razlike med javnimi stavbami (tržnica, bazilika, gledališče, amfiteater, terme) in zasebnimi stavbami (insula, domus, palača in vila); Vitruvij kot arhitekturni teoretik

Poznavanje in razumevanje pomena urbanističnega in arhitekturnega načrtovanja v rimski državi; poznavanje novosti v načinu in tehniki gradnje; poznavanje konstrukcijskih in funkcijskih razlik med javnimi in zasebnimi stavbami; značilnosti posameznih stavbnih tipov in poznavanje Vitruvija ter njegovega dela *O arhitekturi*

Urbs quadrata, forum, castrum/rimski vojaški tabor, vila rustica, palača, domus, insula, bazilika, gledališče, tržnica, amfiteater, akvedukt, terme, rimski beton, viadukt, slavolok, slavilni steber

Kvadratna hiša v Nîmesu; Panteon, Rim; Maksencijeva bazilika, Rim; Kolosej, Rim; akvedukt Pont du Gard; Favnova hiša v Pompejih; Dioklecijanova palača v Splitu

Kiparstvo

Pripovedni reliefi na slavolokih, stebrih, sarkofagih in oltarjih; realistične in alegorične teme; obla plastika; portret kot spominska dolžnost in povečevanje posameznika (idealizirani in realistični portret, konjeniški spomenik)

Poznavanje vloge reliefnih upodobitev v rimskem kiparstvu; poznavanje in razumevanje pomena upodobitev kot državne propagande; poznavanje in razumevanje pomena portreta v rimski družbi

Pripovedni relief, idealizirani in realistični portret, konjeniški spomenik, sarkofag

Konstantinov slavolok, Rim; Trajanov steber, Rim; Ara pacis, Rim; Avgust iz hiše pri Prima Porta, Rim; konjeniški portret Marka Avrelija, Rim

Slikarstvo

Mozaik (talni in stenski mozaik); pompejansko slikarstvo; motivi iz grške in rimske mitologije, groteskni in žanrski prizori, tihožitje, pejzaž, portretno slikarstvo

Poznavanje značilnih slikarskih tehnik (mozaik, freska, enkavstika)

Fajumski portret, enkavstika

Prizori iz Dionizijevega kulta iz Vile misterijev v Pompejih; portret dečka iz Fayuma

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	---	---

► Rimska umetnost na območju današnje Slovenije

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (prihod Rimljanov na ozemlje današnje Slovenije, življenje v rimskih provincah); združitve ilirsko-keltskih tradicij z rimsko	Poznavanje in razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj rimske umetnosti na ozemlju današnje Slovenije	Iliri, Kelti	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	--	--------------	--

Arhitektura

Organizacijska načela rimskih vojaških taborov in njihov vpliv na razvoj rimskega mesta; rimska mesta in nekropole na Slovenskem; sakralna in profana rimska arhitektura na Slovenskem	Poznavanje rimskih mest na Slovenskem in njihov ureditve; poznavanje pomembnejših nekropol iz rimskega časa na naših tleh		Emona; Celeia; Petoviona; Šempeter
--	---	--	---

Kiparstvo

Portret (vladarski in zasebni); kiparstvo verske oziroma obredne narave (mitreji in nagrobniki); poznorimsko kiparstvo z vsebinami vzhodnih religij	Poznavanje najpomembnejših ohranjenih primerov portretnega kiparstva; poznavanje kulta boga Mitra in ikonografsko poznavanje kipsarske opreme njemu posvečenih svetišč	Mitra, mitraizem, mitrej, monoteizem	Portret Germanika; Emonec; <u>Hadrijanov vladarski portret</u> ; <u>Mitra z bikom s Hajdine pri Ptuj</u> ; kipsarski okras družinske grobnice Enijev v Šempetru
---	--	--------------------------------------	---

Slikarstvo

Mozaik; stensko slikarstvo	Poznavanje ohranjenih del in njihove ikonografije		<u>Del mozaika s prizorom ugrabitve Evrope s Ptuj</u> ; freske iz Celja/Celeie
----------------------------	---	--	---

4.4 Srednji vek

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

4.4.1 Zgodnjekrščanska umetnost

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (uveljavitev krščanstva, propadanje rimskega cesarstva); pomen katakomb v bogoslužju in umetnosti prvih kristjanov; temeljne slogovne in ikonografske značilnosti zgodnjekrščanske umetnosti

Poznavanje in razumevanje ključnih kulturnozgodovinskih okoliščin, v katerih se je razvila zgodnjekrščanska umetnost; poznavanje in razumevanje bistvenih slogovnih in vsebinskih značilnosti

Zgodnjekrščanska umetnost, zgodnje krščanstvo, milanski odlok, monoteizem

Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

Arhitektura

Krščanske stavbe (bazilika, baptisterij, mavzolej); značilnosti središčne in vzdolžne arhitekture; vpliv rimskih stavbnih tipov na izoblikovanje krščanske arhitekture; vpliv krščanskega bogoslužja na oblikovanje arhitekture in zlasti arhitekturne notranjščine

Poznavanje temeljnih tipov krščanskih stavb ter značilnosti vzdolžne in središčne arhitekturne zasnove; poznavanje in razumevanje vpliva bogoslužja na oblikovanje arhitekture

Zgodnjekrščanska bazilika, apsida, glavna ladja, stranske ladje, prečna ladja/transept, narteks, odprto ostrešje, mavzolej, krstilnica/baptisterij, bazilikalno/svetlobno nadstropje

Rekonstrukcija bazilike sv. Petra v Rimu; mavzolej Gale Placidije v Raveni; Santa Constanza, Rim

Kiparstvo

Razvoj reliefa od rimske pripovednosti k posameznim simbolnim prizorom; obla plastika; uveljavljanje novih estetskih meril v kiparskem izrazu; simbolna narava figur in dekorativnih prvin (grafični, rastlinski, živalski motivi); najznačilnejši ikonografski motivi (Kristus kot Dobri pastir, Kristus Vladar, svetopisemski prizori, živalski in rastlinski simboli)

Poznavanje in razumevanje novih razvojnih smeri in kiparskih nalog; prepoznavanje slogovnih značilnosti in simbolne vrednosti kiparskih upodobitev; poznavanje in razumevanje najpomembnejših ikonografskih motivov

Sarkofag, oltar, izokefalija, ikonografski motivi: Kristus kot Dobri pastir, Adam in Eva, orant, oranta, evangelisti, Jona, Abraham in Izak

Sarkofag z Dobrim pastirjem iz Santa Maria Antiqua, Rim; Sarkofag Junija Basa, Rim

Slikarstvo

Slikarstvo katakomb; mozaični okras krščanskih cerkva; nov slikarski izraz s poudarjeno stilizacijo in zanikanjem realnega prostora; najpogostejše ikonografske teme

Poznavanje osnovnih vrsti zgodnjekrščanskega slikarstva; razumevanje temeljnih ikonografskih tem in slogovnih značilnosti; zavest o simbolnem pomenu podob

Katakombe, krščanski simbolizem, ikonografski motivi: orant in oranta, Kristus Vladar, riba, sidro, pav, vinska trta, Kristusov monogram, Kristus Sol

Poslikava z Dobrim pastirjem v katakombah sv. Petra in Marcelina v Rimu; mozaik Kristusa Dobrega pastirja v mavzoleju Gale Placidije v Raveni; mozaik Kristusa – Helija pod baziliko sv. Petra v Rimu; mozaik Jozuetove vojske pred Jerihom v baziliki Santa Maria Maggiore v Rimu

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

4.4.2 Bizantinska umetnost

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (delitev rimskega cesarstva, propad zahodnorimskega cesarstva in razvoj bizantinske države); bizantinsko cesarstvo kot nadaljevalec helenistične kulture in umetnosti; temeljne slogovne in ikonografske značilnosti bizantinske umetnosti; oris razvoja od zgodnje bizantinske umetnosti do propada bizantinskega cesarstva; vpliv bizantinske umetnosti na zahodnoevropsko umetnost	Poznavanje in razumevanje ključnih kulturnozgodovinskih okoliščin razvoja bizantinske kulture in umetnosti; poznavanje slogovnih in vsebinskih značilnosti; zavedanje o več kakor tisočletnem razvoju bizantinske umetnosti in njenem vplivu na umetnost Zahoda	Bizantinska umetnost, Bizanc (pozneje Konstantinopol, Carigrad in Istanbul)	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	---	---	--

Arhitektura

Razvoj monumentalne središčne (centralne) arhitekture; eno- in večkupolne stavbe	Poznavanje kupole na različnih osnovah (trompe, pendentivi, tambur)	Središčni tloris, kupola na pendentivih, kupola na tamburju (boben)	Cerkev svete Božje modrosti (Hagia Sophia), Istanbul; <u>San Vitale, Ravena</u> ; cerkev Marijinega oznanjenja, Gračanica
--	---	---	---

Slikarstvo

Razvoj stenskega (freske in mozaiki), tabelnega (ikone) in knjižnega slikarstva; slogovne in vsebinske značilnosti; antična dediščina in vpliv umetnosti poznega helenizma; povezanost slikarstva z bogoslužjem (poslikava cerkvene notranjščine, vloga ikon, ikonostas); vpliv bizantinskega slikarstva na umetnost zahodne Evrope, Balkana in vzhodne Evrope	Poznavanje različnih področij in najbolj priljubljenih tehnik bizantinskega slikarstva; zavedanje o vlogi antične dediščine v bizantinskem slikarstvu	Ikona, ikonostas, psalter, mozaik, donatorski portret, helenistična tradicija v slikarstvu	<u>Mozaika s cesarjem Justinijanom in cesarico Teodoro, San Vitale, Ravena</u> ; Marija na prestolu med cesarjema Konstantinom Velikim in Justinijanom, mozaik nad južnim vhodom v cerkev svete Božje modrosti (Hagia Sophia), Istanbul; freska Marijinega rojstva v cerkvi sv. Joahima in Ane, Studenica; ikona Vladimirovske Matere božje; David igra na harfo, Pariški psalter
--	---	--	---

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

4.4.3 Umetnost v obdobju preseljevanja ljudstev

Uvod

Zgodovinsko dogajanje v Zahodni Evropi (preseljevanje ljudstev, pokristjanjevanje, vpliv irskega meništva); stapljanje antične dediščine z umetnostno tradicijo germanskih plemen; izoblikovanje novih državnih tvorb in tako umetnostnih področij (langobardsko, merovinško, anglosaško, skandinavsko ipd.)	Poznavanje in razumevanje kulturnozgodovinskih okoliščin, v katerih se je oblikovala umetnost preseljujočih se ljudstev; poznavanje najpomembnejših novih umetnostnih področij	Preseljevanje ljudstev, stapljanje antične dediščine z umetnostno tradicijo germanskih plemen, irski in celinski samostani, refugij	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	--	---	--

Arhitektura

Kamnita sakralna arhitektura	Poznavanje osnovnih arhitekturnih tipov in zavedanje o vplivnosti antične stavbne dediščine		Teodorikov mavzolej v Raveni
------------------------------	---	--	------------------------------

Kiparstvo

Plastična dekoracija umetno-obrtnih izdelkov (bojne opreme, orožja, nakita, posodja ipd.); plitki in vrezani relief kot najpogostejši način krasitve; stilizirani in geometrizirani vzorci; pleteninasta ornamentika; živalska ornamentika; uporaba poldragih kamnov in emajla v zlatarstvu	Poznavanje glavnih nalog kiparstva; prepoznavanje značilnih vzorcev in načinov dekoracije	Pleteninasta ornamentika, fibula, zlatarstvo (vlaganje poldragih kamnov in emajla v tehniki celičenja ali v jamice), <u>evangelisti s simboli</u>	Sigvaldova plošča iz stolnice v Čedadu; fibule iz Lajha v Kranju
---	---	---	--

Slikarstvo

Knjižno slikarstvo; slogovne značilnosti anglosaško-irskega slikarstva	Poznavanje temeljnih slogovnih značilnosti knjižnega slikarstva	Skriptorij, iluminacija, pergament, evangeliar, iniciala	Stran z inicialo, Evangeliar iz Kellsa
--	---	--	--

4.4.4 Karolinška in otonska umetnost

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih okoliščin; Karel Veliki in ideja o obnovitvi rimskega cesarstva; oblikovanje in razpad karolinške države; vzpon nemškega cesarstva pod Otoni; Evropa kot enoten kulturni prostor; obujanje rimske kulture in umetnosti; zgledovanje po antičnih predlogah; odprtost za bizantinski vpliv	Poznavanje kulturnozgodovinskih okoliščin nastanka karolinške države; razumevanje ideje o obnovi rimskega cesarstva oziroma ideje o večnem Rimu; razumevanje kulturnega fenomena karolinške obnove	Karolinška umetnost, karolinška renesansa, otonska umetnost, otonska renesansa	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	--	--	--

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	---	---

Arhitektura

Povzemanje antičnih zgledov (stavbni tipi vzdolžnega in središčnega tlorisa, gradnja v kamnu, prevzemanje klasičnih arhitekturnih členov in arhitekturne dekoracije – npr. kapitelov, zatrefov); izoblikovanje monumentalne sakralne arhitekture; samostanska arhitektura

Poznavanje novih stavbnih tipov, ki jih razvije čas karolinške obnove; poznavanje in razumevanje antičnega vpliva

Samostan, empora, križni hodnik, refektorij, kriptna, dormitorij

Vhodna lopa samostana v Lorsch; dvorna kapela v Aachnu; načrt samostana v Sankt Gallnu

Kiparstvo

Slonokoščeni, bronasti in zlatarski izdelki; monumentalna kiparska dela (razpela); antične prvine v kiparstvu; slogovne značilnosti karolinškega in otonskega kiparstva

Poznavanje temeljnih kiparskih nalog karolinškega obdobja; poznavanje slogovnih značilnosti karolinškega in otonskega kiparstva

Razpelo/Križani, Geneza, relikviarij, relikvije

Konjeniški kipec Karla Velikega; Geronovo razpelo; Bernwardova vrata iz cerkve sv. Mihaela v Hildesheimu; Štefanova torba

Slikarstvo

Razcvet knjižnega slikarstva; kopiranje antičnih ilustriranih knjig; vpliv sočasnega bizantinskega slikarstva; izoblikovanje dvorne šole Karla Velikega in pomembnih samostanskih šol; razpetost med stilizacijo in naturalizmom

Poznavanje slogovnih značilnosti karolinškega in otonskega slikarstva; prepoznavanje antičnih prvin in bizantinskega vpliva; zavedanje vodilne vloge tedanjega knjižnega slikarstva

Evangelijar, vladarski portret

Evangelist Marko, Adin evangelijar; Oton II. na prestolu, Register Gregorij

4.4.5 Romanika

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih okoliščin; politični in kulturni zemljevid Evrope od sredine 11. do začetka 13. stoletja; nemško cesarstvo in uveljavljanje kraljevin (Francija, Anglija, Španija); pomen križarskih vojn za kulturo in umetnost; vpliv benediktincev, kartuzijanov in cistercijanov; romarske poti v Evropi in nastanek novih umetnostnih središč; temeljne slogovne in ikonografske značilnosti romanske umetnosti

Poznavanje temeljnih kulturnozgodovinskih okoliščin razvoja romanske umetnosti; poznavanje vloge križarskih vojn, meniških redov in romarskih poti v umetnosti visokega srednjega veka; poznavanje skupnih prvin romanskega sloga in zavest o regionalnih posebnostih

Romanika, meniški redovi, benediktinci, kartuzijani, cistercijani, srednjeveške romarske poti

Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	--	---

Arhitektura

Splošne slogovne značilnosti romanske arhitekture; razvoj bazilike in oblikovanje cerkvene arhitekture po načelih vezanega sistema; samostanska arhitektura (organizacija samostana in vpliv redovnega življenja na arhitekturo); značilnosti romanskih cerkva, razvoj profane arhitekture (utrjeni stolp, grad); srednjeveška mestna zasnova in urbanistične značilnosti; slogovne značilnosti francoske, nemške in italijanske romanske arhitekture

Poznavanje splošnih značilnosti romanskega sloga v arhitekturi ter razumevanje posebnih slogovnih značilnosti francoske, nemške in italijanske romanske arhitekture; poznavanje arhitekturnih posebnosti sakralne in profane arhitekture; poznavanje temeljnih načel srednjeveškega urbanizma

Romanska bazilika, vezani sistem, križiščni kvadrat, obočna pola, slop, oproga in rebro, banjasti obok, bifora, trifora, empora, triforij, kor, prečna ladja/transept, zvonik, kampanile, dvostolpno zahodno pročelje, romanja, romarske poti, romarske cerkve

Stolnica v Speyerju; Saint-Étienne, Caen; Saint-Sernin, Toulouse; stolnica v Pisi; Cerkev San Miniato al Monte, Firenze; San Gimignano

Kiparstvo

Slogovne značilnosti romanskega kiparstva; kiparstvo kot sestavni del arhitekture; vloga reliefa v okrasu in vsebini cerkva; kiparski okras romanskega portala (ostenje, arhivolte, timpanon, preklada, delilni steber, kapitel); pripovedna narava romanskega kiparstva; najznačilnejši ikonografski motivi (Marija na prestolu, poslednja sodba, zmagovalni Kristus na križu)

Poznavanje in razumevanje bistvenih slogovnih značilnosti romanskega kiparstva; vloga kiparstva v sakralni arhitekturi; poznavanje najpomembnejših ikonografskih motivov

Pročelje, portal, arhivolta, luneta, timpanon, delilni steber, ostenje, preklada, kapitel, relikviarij, ikonografski motivi: poslednja sodba, zmagovalni Kristus na križu, Marija na prestolu

Zahodni portal cerkve Saint-Lazare v Autunu; Madona škofa Imada iz muzeja v Paderbornu; Imerwardovo razpelo iz katedrale v Braunschweigu

Slikarstvo

Splošne slogovne značilnosti romanskega slikarstva; vloga stenskega slikarstva v notranjščini; značilnosti romanskega knjižnega slikarstva; opuščanje naturalizma in prevlada stilizacije; razumevanje prostora v romanskem slikarstvu; najpomembnejši ikonografski motivi (Maestas Domini)

Poznavanje slogovnih značilnosti romanskega slikarstva; zavest o naraščajočem pomenu freske; razumevanje razvoja romanskega slikarstva in vloge, ki jo je pri tem odigrala bizantinska umetnost

Mandorla, tapiserija, vezenina, ikonografski motivi: Maestas Domini/Kristus v slavi, Kristus v mandorli, zidanje babilonskega stolpa

Freske na oboku cerkve Saint-Savin-sur-Gartempe; Kristus v mandorli, freska v apsidi cerkve v Tahullu; tapiserija iz Bayeuxa; Klosterneuburški oltar

► ROMANIKA NA SLOVENSKEM

Arhitektura

Značilnosti romanske arhitekture na Slovenskem (stavbni tipi, vzdolžna in središčna arhitektura); pomen cistercijskega reda za razvoj romanske arhitekture na Slovenskem; profana arhitektura (gradovi)

Poznavanje najpomembnejših spomenikov romanske arhitekture na Slovenskem; poznavanje značilnosti grajske arhitekture

Utrjeni stolp, palacij, rotunda, grajska kapela

Gospa Sveta v Krki na Koroškem; samostanska cerkev v Stični; župnijska cerkev v Špitaliču; rotunda v Selu; Mali grad v Kamniku; grad Podsreda

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Kiparstvo			
Romanske značilnosti in prehod v gotski slog; arhitekturna plastika (portali, kapiteli) in ohranjeni primeri kiparstva	Poznavanje in razumevanje značilnosti romanskega kiparstva na Slovenskem in primerjava z zgodnjegotskim slogom; poznavanje ključnih spomenikov	Milostna podoba	Portal cerkve v Špitaliču; portal cerkve v Domanjševcih; Velesovska Madona
Slikarstvo			
Knjižno slikarstvo, tipi inicial, pomen stiške rokopišne delavnice	Zavest o pomenu stiške rokopišne delavnice in rokopisov, ki so nastali v njem	Vitična iniciala	Iniciale iz Stiškega rokopisa

4.4.6 Gotika

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih značilnosti poznega srednjega veka (gospodarski razcvet, krepitev trgovine, okrepljena vloga mest in razvoj meščanstva, vloga viteške kulture, razvoj frančiškanskega in dominikanskega reda, razvoj šolstva in znanosti, ustanavljanje univerz, sholastika); splošne značilnosti gotskega sloga; islamske umetnostne sledi v krščanski Evropi; gotika kot nacionalni in regionalni slog; oris premen (zgodnja gotika, visoka gotika, pozna gotika)

Poznavanje in razumevanje ključnih kulturnozgodovinskih dejavnikov, ki so vplivali na premene v gotski umetnosti; poznavanje splošnih značilnosti gotskega sloga in zavest o gotiki kot slogu dežel oziroma pokrajin; razlikovanje med romanskim in gotskim slogom

Gotika, viteška kultura, frančiškani, dominikanci

Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

Arhitektura

Oris razvoja gotske arhitekture od sredine 12. do konca 15. stoletja; regionalna različnost (francoska, nemška, italijanska gotika); posebni regionalni slogi (beneška cvetna gotika); pomen gotske katedrale, njene značilnosti in razvoj; katedrala kot vertikalni poudarek mestne vedute; vloga stavbarskih delavnic; samostanska arhitektura; profana arhitektura in njen razvoj (grad, mestne palače in utrdbe)

Poznavanje in razumevanje glavnih potez razvoja gotske arhitekture in zavest o regionalnih slogih; razumevanje gotske katedrale kot odraza bogastva in pomembnosti mesta; poznavanje bistvenih značilnosti profane arhitekture

Katedrala, kapela, stavbarstvo, stavbarske delavnice, šilasti lok, križnobrebenasti in križnobrebrasti obok, sklepnik, konzola, fiala, rozeta, opornik, oporni lok, služnik, prezbitarij, skeletna gradnja, cvetna gotika

Kor opatijske cerkve Saint-Denis v Parizu; Notre-Dame v Chartresu; Notre-Dame v Reimsu; Notre-Dame v Amiensu; Sainte-Chapelle v Parizu; stolnica na Dunaju; stolnica v Milanu; Santa Croce in Palazzo Vecchio v Firencah; Doževa palača v Benetkah; Castel del Monte; Carcassone

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

Kiparstvo

Razmerje med kiparstvom in arhitekturo ter osvobajanje kiparskih del; francoska katedralna plastika; naturalizem in obujanje antike; prostostoječa plastika; klesani in rezljani oltarji; krilni oltar; kiparstvo mednarodnega sloga; lepe Madone; gotski realizem v kiparstvu, poznogotski barok; ikonografija katedralne plastike (enciklopedična narava kiparskih programov); novi ikonografski motivi (Kristus Trpin, Marija Zavetnica s plaščem, Pietà)

Poznavanje in razumevanje: razvoja katedralne plastike in osvobajanja kipov od arhitekturnega okvira; ključnih potez v slogovnem razvoju od zgodnje do pozne gotike; osrednjih kiparskih nalog; slogovnih značilnosti mednarodne gotike; vodilnih ikonografskih motivov

Arhitekturno kiparstvo, sohe - stebri, krilni oltar, prižnica, mednarodni gotski slog, gotski realizem, poznogotski barok, lepa Madona, trpeči Kristus, Pietà, Oznanjenje, Obiskovanje, prikaz trpljenja, pretirano nagubana draperija, polikromacija, S-linija

Kraljevski portal stolnice v Chartresu; zahodno pročelje stolnice v Reimsu; kipi ustanovnikov v koru stolnice v Naumburgu; Krumlovska Madona; Michael Pacher, krilni oltar z Marijinim kronanjem, Sankt Wolfgang am Abersee; prižnica Nicola Pisana v baptisteriju v Pisi

Slikarstvo

Stensko, tabelno in knjižno slikarstvo, slikana okna; splošne slogovne značilnosti slikarstva (uveljavljanje realizma, zanimanje za prostor, psihologizacija obrazov); mednarodni slog (slogovne značilnosti, estetski kánon, čustvenost); italijansko gotsko slikarstvo (sienska in florentinska šola); gotski realizem (napoved renesanse), novi ikonografski motivi (Maestà), motivi iz vsakdanjosti; žanr

Poznavanje in razumevanje: slogovnih značilnosti in razumevanje razvoja gotskega slikarstva; prepoznavanje značilnosti mednarodne gotike v slikarstvu; poznavanje regionalnih posebnosti gotskega slikarstva; poznavanje in razumevanje novih ikonografskih motivov

Slikano razpelo, diptih, triptih, poliptih, krilni oltar, vitraj, gotski realizem, Maestà, Pasijon, pripovednost, S-linija, krajina, žanr, personifikacija, veduta, nov odnos do narave

Cimabue: Križani iz Santa Croce v Firencah; Duccio: Maestà; Giotto: Madona Ognissanti; Giotto: Sv. Francišek pridiga pticam, San Francesco, Assisi; Giotto: kapela Scrovegni v Padovi (celota in prizor Objokovanja); S. Martini: Oznanjenje; A. in P. Lorenzetti: Dobra in slaba vlada, Palazzo Pubblico, Siena; vitraji stolnice v Chartresu; Sijajni horarij vojvode Berryjskega (meseca januar in maj)

► GOTIKA NA SLOVENSKEM

Arhitektura

Značilni tipi gotskih cerkva na Slovenskem (dolgi kor, stopnjevane in dvoranske cerkve); romarska cerkev na Ptujski Gori kot celostni spomenik; značilnosti celinske in primorske gotike

Poznavanje značilnih tipov gotskih cerkva na Slovenskem; razumevanje razlik med celinsko in primorsko gotiko

Stopnjevana cerkev, dvoranska cerkev, dolgi kor, naročniki Celjski grofje

Opatijska cerkev v Kostanjevici; romarska cerkev na Ptujski Gori; kapela Žalostne Matere božje opatijske cerkve sv. Danijela v Celju; župnijska cerkev v Kranju; romarska cerkev v Crngrobu; Celjski grad; mestna loža v Kopru in trg pred stolnico; Benečanka v Piranu

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
<p>Kiparstvo</p> <p>Zgodnjegotsko kiparstvo (arhitekturna in prostostoječa obla plastika); mednarodni gotski slog in vpliv češke gotike (ptujskogorska in velikonedeljska skupina); poznogotski barok na Slovenskem; kamnita in lesena plastika, najpomembnejši ikonografski motivi</p>	<p>Poznavanje značilnosti zgodnjegotskega kiparstva; razumevanje vpetosti slovenske umetnosti okoli leta 1400 v mednarodne umetnostne tokove</p>	<p><u>Pietà/Sočutna, Marija Zavetnica s plaščem, Ana Samotretja, Prestol modrosti, Marija kot nova Eva</u></p>	<p>Solčavska Madona; Krakovska Madona; Križani iz Pirana; <u>Marija Zavetnica s plaščem in sv. Jakob s Ptuijske Gore</u>; sv. Katarina in sv. Barbara iz Velike Nedelje; lepa Pietà iz celjske opatijske cerkve; sv. Ana Samotretja iz Gornje Radgone</p>
<p>Slikarstvo</p> <p>Oris razvoja gotskega slikarstva od zgodnjegotskega sloga zobčastih gub do poznogotskega sloga ostro lomljenih gub in prehoda v renesanso; glavni mojstri in njihove delavnice; poslikava cerkvene zunanjsčine in notranjsčine; značilni ikonografski motivi; ikonografija kranjskega prezbiterja</p>	<p>Poznavanje razvoja gotskega slikarstva na Slovenskem in vodilnih mojstrov oziroma delavnic; poznavanje temeljnih spomenikov stenskega, tabelnega in knjižnega slikarstva; poznavanje in razumevanje značilnih ikonografskih motivov</p>	<p><u>Mrtvaški ples, Sveta Nedelja, kranjski prezbiterij, Pohod in poklon kraljev</u></p>	<p>Janez Aquila: freske v Turnišču; Janez Ljubljanski: freske v cerkvi na Visokem nad Kureščkom, Janez Ljubljanski: freska Sveta Nedelja v Crngrobu; <u>mojster Bolfgang: poslikava oboka prezbiterja cerkve v Mirni</u>; Janez iz Kastva: freske v hrastoveljski cerkvi; freske v cerkvi sv. Primoža nad Kamnikom (Marija Zavetnica s plaščem, Pohod in poklon kraljev); prezbiterij cerkve v Suhi pri Škofji Loki; Konrad Laib: Laibov oltar</p>

4.5 Novi vek

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

4.5.1 Renesansa

Uvod

Družbene razmere v Evropi 15. in 16. stoletja; razcvet mestnih držav (gospodarska rast, razvoj demokracije); vodilna vloga italijanskih mest v umetnosti renesanse; novo vrednotenje človeka v naravi in umetnika, renesančni umetnik kot uomo universale; nov status umetnika kot genija; vpliv Italije na umetnost severno od Alp; začetki renesanse na Nizozemskem in v južni Nemčiji; kulturni razcvet; renesančni humanizem in krščanski humanizem; povezovanje znanosti in umetnosti; politična, verska in intelektualna kriza v Evropi 16. stoletja; iznajdba tiska in pomen tiskane knjige; uveljavitev novih umetnostnih tehnik (lesorez, bakrorez, oljno slikarstvo)

Poznavanje družbeno-zgodovinskih razmer v 15. in 16. stoletju ter dejavnikov, ki so omogočili razvoj renesančne umetnosti; poznavanje vodilnih umetniških središč in novih umetnostnih tehnik; zavedanje o pomenu humanizma za novo vrednotenje človeka; poznavanje vpliva Italije na razvoj renesančne umetnosti severno od Alp: primerjava renesančnih in antičnih umetnin

Renesansa, zgodnja, visoka in pozna renesansa, manierizem, humanizem, grafika, mecen, uomo universale/umetnik genij, anatomija, neoplatonizem

Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

► ZGODNJA RENESANSA

Italijanska arhitektura

Obujanje antične tradicije (študij teoretičnih spisov, vpliv arheoloških najdb, povzemanje in preoblikovanje stavbnih tipov, navdihovanje pri grško-rimskem stavbnem okrasu itd.); slogovne značilnosti; nov estetski kánon (uravnoveženost, harmonični proporci, čiste oblike, preglednost, jasnost, preprostost, zmerna uporaba arhitekturne dekoracije, poudarek na idealnih geometričnih likih in njihovi skladnosti itd.); novi urbanistični načrti (funkcionalnost in celovitost, zasnova idealne stavbe in idealnega mesta); razvoj arhitekturne teorije

Poznavanje arhitekturnih prvin, ki jih je renesansa povzela po antiki; razumevanje temeljnih slogovnih potez in značilnosti novega estetskega kánona, poznavanje novih nalog arhitekture; poznavanje vodilnih predstavnikov italijanske renesančne arhitekture in njihovih najpomembnejših del

Kupola, geometrijska načela, oživitev antičnih arhitekturnih načel, rustika, preglednost, jasnost, simetrija, harmonija, mestna palača, pilaster, zlati rez

F. Brunelleschi: kupola florentinske stolnice, F. Brunelleschi: kapela Pazzi, F. Brunelleschi: cerkev San Lorenzo v Firencah; L. Battista Alberti: palača Rucellai v Firencah, L. Battista Alberti: cerkev Sant' Andrea v Mantovi; Michelozzo di Bartolomeo: palača Medici-Riccardi v Firencah

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	--	---

Italijansko kiparstvo

Vpliv antičnega kiparstva; raziskovanje realizma v fizionomiji in telesu, študij anatomije, iskanje idealne lepote in uveljavljanje novega estetskega kánona (proporcionalnost, harmonična skladnost, dognanost oblik, plemenitost izraza itd.); upoštevanje zakonitosti centralne perspektive v reliefnih kompozicijah; osrednje kiparske naloge: nagrobnik, portret, konjeniški spomenik

Poznavanje slogovnih značilnosti in estetskih načel renesančnega kiparstva; poznavanje osrednjih kiparskih nalog: nagrobnik, portret, konjeniški portret/spomenik

Človeški proporci, posnemanje antičnega kiparstva, nagrobnik, konjeniški portret/spomenik, akt, polnoplastičnost

L. Ghiberti: Žrtvovanje Izaka,
L. Ghiberti: natečajni relief za severna vrata krstilnice v Firencah in Rajska vrata krstilnice v Firencah,
L. Ghiberti: Jožefova zgodba, Rajska vrata krstilnice v Firencah;
Donatello: David,
Donatello: Konjeniški spomenik Gattamelate v Padovi;
Verrocchio: David,
Verrocchio: Konjeniški spomenik Bartolomea Colleoni v Benetkah

Italijansko slikarstvo

Novosti v oblikovanju človeške figure (anatomska pravilnost, skladnost videza in psihe, realizem, renesančni estetski kánon) in v kompoziciji (simetrične kompozicijske sheme); razvoj perspektive (matematične ali linearne in zračne) in oblikovanja slikarskega prostora; najpomembnejši ikonografski motivi (mitološke vsebine, portret, akt)

Poznavanje novosti, ki jih vpelje slikarstvo zgodnje renesanse; poznavanje najpomembnejših ikonografskih motivov

Linearna, zračna, barvna perspektiva, rojstvo Venere, Ovidove Metamorfoze, realistični portret, akt, začetki iluzionizma, prostorski plani, perspektivne skrajšave

Massaccio: Davčni novčič v kapeli Brancacci;
P. Uccello: Bitka pri San Romanu;
Piero della Francesca: Urbinski diptih,
Piero della Francesca: freske z legendo sv. Križa v prezbiteriju cerkve San Francesco v Arezzu;
A. Mantegna: Mrtvi Kristus,
A. Mantegna: stropna poslikava, Camera degli Sposi v Vojvodski palači v Mantovi;
S. Botticelli: Pomlad,
S. Botticelli: Rojstvo Venere

Staronizozemsko slikarstvo

Približno sočasen nastop renesanse v Italiji in severno od Alp (Nizozemska); različnost kulturnozgodovinskih izhodišč italijanske in severne renesanse; značilnosti staronizozemskega slikarstva (na severu v 15. stoletju renesansa samo v slikarstvu, vpliv gotskega naturalizma, odsotnost antične tradicije, poudarjen realizem itd.); pomen zgodnjega razcveta oljnega slikarstva, izkustvena spoznanja o zračni perspektivi, vsebinske posebnosti (prikrita simbolika, žanr, zgodnja tihožitja, realistični portret)

Zavedanje o različnih kulturnozgodovinskih izhodiščih renesanse v Italiji in na Nizozemskem; poznavanje glavnih značilnosti staronizozemskega slikarstva; primerjava značilnosti staronizozemskega in italijanskega slikarstva zgodnje renesanse; poznavanje ključnih del iz opusa Jana van Eycka in njegovih naslednikov

Staronizozemsko slikarstvo, oljno slikarstvo, realizem, prikrita simbolika, tihožitje, žanr, naturalizem, ekspresivnost, pripovednost

J. van Eyck: Gentski oltar,
J. van Eyck: Portret Arnolfinijev,
J. van Eyck: Madona kanclerja Rolina;
R. Van der Weyden: Snemanje s križa;
H. Van der Goes: Poklon pastirjev

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	--	--

► VISOKA RENESANSA

Italijanska arhitektura

Nadaljevanje in nadgradnja teoretičnih in praktičnih načel zgodnje renesanse; slogovne značilnosti visoke renesanse; raziskovanje antične arhitekture in njen vpliv na renesančne arhitekture

Razumevanje značilnosti visokorenesančne arhitekture; poznavanje vodilnih predstavnikov visokorenesančne arhitekture in njihovih najpomembnejših del

Kupola na tamburju, balustrada, martirij

D. Bramante: Tempietto,
D. Bramante: načrt za cerkev sv. Petra v Rimu;
Michelangelo: cerkev sv. Petra v Rimu,
Michelangelo: Medičejska kapela v Firencah,
Michelangelo: Kapitolski trg v Rimu

Italijansko kiparstvo

Osrednje kiparske naloge in njihov razvoj v visoki renesansi; velik vpliv arheoloških najdb (Apolon Belvederski, Laokoontova skupina) na razvoj kiparstva; izoblikovanje kulta osebnosti

Poznavanje osrednjih kiparskih nalog in njihovega razvoja v visoki renesansi; poznavanje vodilnih predstavnikov in temeljnih spomenikov; razumevanje vpliva arheoloških najdb

Herojsko telo, pretirano mišičasta telesa

Michelangelo: David,
Michelangelo: Pietà v cerkvi sv. Petra v Rimu,
Michelangelo: Mojzes,
nagrobnik za Julija II. v Rimu,
Michelangelo: nagrobniki v Medičejski kapeli v Firencah,
Michelangelo: Sužnja

Italijansko slikarstvo

Slogovne in vsebinske značilnosti visoke renesanse; primerjava zgodnje in visoke renesanse; posebnosti treh velikih slikarskih središč (Firence, Benetke, Rim), značilnosti opusov najpomembnejših umetnikov visoke renesanse

Poznavanje slogovnih in vsebinskih značilnosti visokorenesančnega slikarstva; prepoznavanje značilnosti florentinskega, beneškega in rimskega slikarstva; poznavanje ključnih del iz slikarskih opusov Leonarda, Rafaela, Michelangela, Giorgioneja in Tiziana

Sfumato, sacra conversazione, pala, tondo, portretni realizem, beneška renesansa, Marijino vnebovzetje, sv. Družina, ženski akt, atmosferski pojav v krajini

Leonardo: Študija človeških proporcij po Vitruviju,
Leonardo: Madona v votlini,
Leonardo: Mona Lisa,
Leonardo: Sv. Ana Samotretja,
Leonardo: Zadnja večerja;
Rafael: Lepa vrtnarica,
Rafael: Atenska šola,
Rafael: portret Leona X.,
Rafael: Sikstinska Madona;
Michelangelo: Tondo Doni,
Michelangelo: strop Sikstinske kapele in Poslednja sodba;
G. Bellini: Pala di San Zaccaria,
G. Bellini: Portret doža Loredana;
Giorgione: Nevihta,
Giorgione: Trije filozofi,
Giorgione: Speča Venera;
Tizian: Assunta,
Tizian: Urbinska Venera,
Tizian: Cesar Karel V. pri Mühlbergu

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	--	---

Slikarstvo severno od Alp

Dve glavni središči (Nizozemska in Nemčija); značilnosti nizozemskega in nemškega slikarstva v obdobju visoke renesanse; severnoevropski estetski ideal; naturalizem in zanimanje za fantastično; razvoj renesančne grafike	Poznavanje značilnosti nizozemskega in nemškega slikarstva; poznavanje vsebinskih posebnosti severnoevropskega slikarstva; primerjava značilnosti severnoevropskega in italijanskega renesančnega slikarstva; poznavanje ključnih del iz Boschevega in Dürerjevega opusa	Severna renesansa, avtoportret, krščanski moralizem, pregrehe in kreposti, kmečki žanr, štirje temperamenti	<u>H. Bosch: Seneni voz</u> , H. Bosch: Vrt naslad; P. Bruegel st.: Kmečka svatba, P. Bruegel st.: Vrnitev lovcev; <u>A. Dürer: Avtoportret v krznenem plašču</u> , <u>A. Dürer: Štirje apostoli</u> , A. Dürer: bakrorez Vitez, smrt in hudič, <u>A. Dürer: lesorez Štirje apokaliptični jezdec</u> ; H. Holbein ml.: Portret Erazma Rotterdamskega, H. Holbein ml.: Ambasadorja
---	--	---	--

► POZNA RENESANSA IN MANIERIZEM

Arhitektura

Nadaljevanje in izpopolnitev klasične tradicije visoke renesanse; poznorenesančni klasicizem; Andrea Palladio, paladijanski klasicizem in njegov pomen za nadaljnji razvoj arhitekture v zahodni Evropi; iskanje novih, neklasičnih arhitekturnih rešitev (manieristična arhitektura in njene značilnosti)	Poznavanje značilnosti paladijanskega klasicizma; poznavanje značilnosti manieristične arhitekture	Paladijanski klasicizem, beg v prostor, horror vacui, popačenje klasičnih elementov (slepa okna, nizke ograje ipd.)	A. Palladio: Vila Rotonda, A. Palladio: cerkev San Giorgio Maggiore v Benetkah; G. Vasari: palača Uffizi, Firenze; Michelangelo: preddverje Medičejske knjižnice, Firenze
--	--	---	--

Kiparstvo

Manierizem kot prevladujoči izraz v kiparstvu pozne renesanse; oblikovne in vsebinske značilnosti manierističnega kiparstva; Michelangelov pomen za razvoj manierističnega kiparstva; manieristično oblikovanje v umetnostni obrti	Poznavanje značilnosti manierističnega kiparstva; razumevanje Michelangelovega pomena za razvoj manierističnega kiparstva	Figura serpentinata, non finito, spiralno gibanje, razpotegnjeni proporci, solnica, poudarjanje erotike, čutnost, senzualnost	Michelangelo: Pietà Rondanini; Giambologna: Ugrabitev Sabink, <u>Giambologna: Merkur</u> ; <u>B. Cellini: Perzej z Meduzino glavo</u> , B. Cellini: Solnica za Franca I.
--	---	---	--

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	--	---

Slikarstvo

Prevlada manierističnih slogovnih prvin v slikarstvu pozne renesanse; kompozicijske, oblikovne in vsebinske novosti manierističnega slikarstva (beg v prostor, bolonjski kvadraturisti, spiralno gibanje, nenaravni telesni proporci, sprememba kolorita, mitologizirane osebne zgodbe), Michelangelov pomen za razvoj manierističnega slikarstva

Razumevanje kompozicijskih, likovnih in vsebinskih novosti v slikarstvu; poznavanje vodilnih predstavnikov in njihovih najpomembnejših del

Beg v prostor, spiralno gibanje, hladen kolorit, kovinske barve, alegorija, simbolika štirih elementov

Parmigianino: Madona z dolgim vratom;
Arcimboldo: Voda;
J. Pontormo: Polaganje v grob;
A. Bronzino: Alegorija ljubezni,
A. Bronzino: Portret Eleonore Toledske s sinom;
Tintoretto: Zadnja večerja;
El Greco: Pogreb grofa Orgaza,
El Greco: Laokoontova skupina pred Toledom

► RENESANSA NA SLOVENSKEM

Uvod

Pomen zgodovinskih dogodkov za razvoj renesanse (ustanovitev nadškofije v Ljubljani leta 1461, turški vpadi, kmečki upori, reformacija in protestantizem, potres leta 1511)

Arhitektura

Značilnosti renesančne arhitekture na Slovenskem (severnoevropski in italijanski vplivi, regionalna odvisnost); najpomembnejši tipi profane arhitekture (renesančni grad, mestna hiša, mestna palača); renesančne prvine v sakralni arhitekturi (pojmovanje prostora, arhitekturna dekoracija itd.)

Razumevanje regionalne odvisnosti renesančne arhitekture na Slovenskem; poznavanje ključnih tipov profane arhitekture in renesančnih prvin v sakralni arhitekturi; poznavanje vpliva italijanske renesanse na umetnost obmorskih mest

Mestna hiša/rotovž, mestna palača, taborska cerkev, konzolni podstrešni venec, vogalni stolpi, arkadno dvorišče, podeželska vila, grebenasto obokanje

Grad Krumperk;
Grad Dobrovo;
Grad Brežice;
Vila Vipolže;
Mestna hiša (rotovž) v Mariboru;
Šivčeva hiša v Radovljici;
Palača Belgramoni-Tacco v Kopru;
vrata Muda v Kopru

Kiparstvo

Značilnosti renesančne plastike na Slovenskem; zasnova in izvedba renesančnih načel v reliefu; nagrobniki; zametki zlatih oltarjev

Poznavanje značilnosti renesančnega kiparstva na Slovenskem in razvoja nagrobnikov

O. Kittel: nagrobnik Krištofa Ravbarja, Gornji Grad
O. Kittel: Andrejev oltar v cerkvi v Gornjem Gradu

Slikarstvo

Italijanski in severnoevropski vplivi v slovenskem renesančnem slikarstvu; zavezanost gotski tradiciji in prehod iz pozne gotike v renesanso; pozna renesansa in prehod v barok; pomen renesančnih ilustriranih tiskov

Poznavanje posebnosti slovenskega renesančnega slikarstva, vpetega med dolgoživo tradicijo gotike in zgodnji barok; zavest o pomenu zgodnjih tiskov na Slovenskem

Ilustrirani tiski

Freske v cerkvi sv. Primoža nad Kamnikom (Marijino življenje);
Lutrovska klet v Sevnici;
V. Carpaccio: Marija z otrokom in svetniki, koprška stolnica;
Celjski strop;
naslovnica Dalmatinove biblije

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

4.5.2 Barok

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (absolutizem, verska obnova, zmaga Katoliške cerkve, jezuiti); središča baročne ustvarjalnosti; razlike v umetnosti Italije, Španije, Francije, Nemčije ter Flamske in Holandije; celostna umetnina; monumentalnost in razgibanost; raznovrstnost baročne umetnosti; preseganje meja posameznih zvrsti likovne umetnosti (celostna umetnina); nagovarjanje vseh čutov gledalca

Poznavanje in razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj baročne umetnosti; poznavanje geografske razprostranjenosti in časovne razsežnosti baročne umetnosti; poznavanje in razumevanje glavnih značilnosti baročne umetnosti v različnih deželah

Barok, protireformacija, jezuiti, celostna umetnina, papeški dvor, absolutistični vladar

Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

Arhitektura

Prostorska reforma in nova urbanistična zasnova Rima pod papežem Sikstom V.; rimska baročna arhitektura kot znamenje papeške moči in protireformacije; Il Gesù kot prototip jezuitske cerkvene arhitekture; dvorec kot izraz politične propagande absolutističnega vladarja; baročni park, podreditev narave v okviru arhitekture; vpliv italijanskega baroka na razvoj baročne arhitekture severno od Alp

Poznavanje in razumevanje prostorskih in konstrukcijskih novosti baročne arhitekture; poznavanje glavnih značilnosti sakralne arhitekture; poznavanje glavnih predstavnikov rimskega baroka in njihovega vpliva na razvoj arhitekture severno od Alp; razumevanje politične in propagandne vloge baročnega dvorca; razumevanje novega razmerja med naravo in arhitekturo

Ovalni prostor, valujoča stena, svetlobna dinamika, kupola, osna zasnova, dvoranska cerkev s stranskimi kapelami, francoski park, rizalit, voluta, razgibanost, vloga svetlobe, slavnostna dvorana, slavnostno stopnišče

G. Vignola in G. della Porta: Il Gesù, Rim; G. Lorenzo Bernini: Trg sv. Petra, Vatikan, G. Lorenzo Bernini: Sant' Andrea al Quirinale, Rim; F. Borromini: San Carlo, Rim, F. Borromini: Sant' Agnese, Rim; L. le Vau in J. Hardouin-Mansart, C. Le Brun, A. Le Notre: dvorec Versailles z Zrcalno dvorano in parkom; J. Fischer von Erlach: dvorec Schönbrunn, J. Fischer von Erlach: cerkev sv. Karla Boromejskega, Dunaj

Kiparstvo

Arhitekturna plastika (oprema kapel, oltarji, nagrobniki); samostojna plastika; kiparska oprema vodnjakov; kompozicijske novosti (razgibanost, sukanje v prostoru, svetlobni kontrasti); upodabljanje telesnega in duševnega napora

Poznavanje glavnih zvrsti baročnega kiparstva in njihovih značilnosti; razumevanje pomena kiparske opreme v okviru arhitekture; poznavanje pomena in vpliva Berninijevih del

Patos, izničenje lastnosti materiala, teatraličnost, uporaba različnih barvitih marmorjev, kombinacija različnih materialov, diagonalnost, asimetričnost, obhodni kip, silovitost, usodni/ključni trenutek, dramatičnost

G. L. Bernini: Apolon in Dafne, G. L. Bernini: David, G. L. Bernini: kapela Cornaro z Zamaknjenjem sv. Terezije, G. L. Bernini: Prestol sv. Petra, G. L. Bernini: Portret kardinala Scipiona Borgheseja, G. L. Bernini: Vodnjak štirih rek v Rimu

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Slikarstvo			
Italijansko iluzionistično stensko slikarstvo (sakralno in posvetno); slikarske akademije; nova vloga svetlobe; tehnične in slogovne novosti (intenzivnost barv, razblinjanje obrisov, slikovitost); ikonografske in motivne novosti (povečana priljubljenost mitoloških tem in novi moralni poudarki, novi verski motivi in krščanske posebitve)	Poznavanje italijanskega iluzionističnega slikarstva; poznavanje slikarskih akademij; razumevanje novega pomena svetlobe v Caravaggievih delih	Iluzionizem, <u>apoteoza</u> , chiaroscuro, naturalizem	A. Carracci: poslikava stropa, Palazzo Farnese, Rim; Caravaggio: Bakh, <u>Caravaggio: Poklicanje sv. Mateja</u> , <u>Caravaggio: Kristus v Emavsu</u> ; A. Pozzo: Apoteoza sv. Ignacija Loyolskega, cerkev sv. Ignacija, Rim
Značilnosti flamskega slikarstva	Poznavanje glavnih značilnosti flamskega slikarstva	Senzualno slikanje inkarnata	P. P. Rubens: Prihod Marije Medičejske v Marseille, <u>P. P. Rubens: Ugrabitev Levkipovih hčera</u> , P. P. Rubens: Dvigovanje križa, P. P. Rubens: Kožušček (Helena Fourment), <u>P. P. Rubens: Parisova sodba</u>
Vsebinske posebnosti holandskega slikarstva (žanr, tihožitje, portret); priljubljenost skupinskih portretov na Holandskem	Poznavanje glavnih značilnosti in avtorjev holandskega slikarstva; razumevanje razlik med flamskim in holandskim baročnim slikarstvom (katolištvo in protestantizem)	Skupinski portret, marina, veduta, interier	<u>Rembrandt: Nočna straža</u> , Rembrandt: Anatomija dr. Tulpa, Rembrandt: Avtoportret z belo čepico, Rembrandt: jedkanica Stogoldinarski list; J. Vermeer: Dekle, ki bere pismo, J. Vermeer: Mlekarica, J. Vermeer: Pogled na Delft
Značilnosti španskega slikarstva; razširjenost in pomen nabožnih podob v Španiji	Poznavanje glavnih značilnosti in predstavnikov španskega baročnega slikarstva	Zgodovinsko slikarstvo, žanr, tihožitje, <u>Brezmadežna</u>	D. Velázquez: Pivci, <u>D. Velázquez: Las meninas (Spletične)</u> , D. Velázquez: Predaja Brede; B. E. Murillo: Brezmadežna
Značilnosti francoskega slikarstva; velik pomen zgodovinskega in krajinskega slikarstva v Franciji	Poznavanje glavnih značilnosti francoskega baročnega slikarstva in posebnega pomena krajine v francoskem slikarstvu	Arkadijska oziroma heroična krajina	N. Poussin: Et in Arcadia ego; C. Lorrain: Vkrcanje sv. Pavle pri Ostiji

4.5.3 Rokoko

Uvod

Umetnostni slog 18. stoletja, ki se razvije na dvorih v Franciji, Nemčiji in Benetkah in na Bavarskem tudi v sakralni umetnosti; rokoko kot zadnja stopnja baroka; nagnjenje do dekorativnosti; uporaba značilne ornamentike nepravilnih oblik (školjčni motiv, rocaille); lahкотnost, igrivost, rafiniranost, gracioznost, moda eksotičnih motivov in predmetov

Poznavanje in razumevanje rokokoja kot zadnje stopnje baročne umetnosti, ki se razvije v Franciji; poznavanje glavnih značilnosti rokokojske umetnosti

Rokoko, školjčni motiv, rocaille, lahкотnost, igrivost, rafiniranost, gracioznost

Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

Arhitektura

V Franciji in nemških deželah uveljavitev v posvetni in cerkveni arhitekturi, ki je povezana z okolico (parki, vodne površine); poudarek na notranji opre-
mi

Zavest o značilnostih nemškega rokokoja; razumevanje oblikovanja interierja kot ključne rokokojske arhitekturne naloge; poznavanje dekorativnih značilnosti in rokokojske ornamentike

G. Boffrand: Princesin salon v Hôtel de Soubise v Parizu;
D. Zimmermann: cerkev v Wiesu

Kiparstvo

Dekorativna vloga kiparstva; pomen male plastike, posebno porcelana

Poznavanje dekorativne vloge kiparstva in uveljavitve porcelana

Porcelan

Franz Anton Bustelli, porcelanaste figurice commedie dell'arte

Slikarstvo

Značilnosti francoskega rokokojskega slikarstva (školjčni motiv, drobljenost, valovitost oblik, poseben kolorit) in priljubljeni motivi (krajina, mitološki prizori, galantni prizori, aristokratski in meščanski portret); italijansko rokokojsko slikarstvo, raziskovanje svetlobe (razkrajanje obrisov) in priljubljeni motivi (vedute, marine); družbenokritično angleško slikarstvo

Poznavanje glavnih značilnosti in motivov francoskega rokokojskega slikarstva; poznavanje glavnih značilnosti italijanskega rokokojskega slikarstva in pomena njegovega raziskovanja svetlobe; razumevanje pomena družbenokritične razsežnosti angleškega slikarstva za nadaljnji razvoj

Galantne teme (fêtes galantes), pastelne barve, družbeno kritično angleško slikarstvo, kavalirsko potovanje, veduta, marina

A. Watteau: Vkrncanje za otok Kitero,
A. Watteau: Gilles;
J.-H. Fragonard: Gugalnica;
F. Boucher: Počivajoče dekle,
F. Boucher: Madame de Pompadour;
G. Tiepolo: Personifikacija Amerike, knezoškofijska palača v Würzburgu;
Canaletto: Pogled na Sv. Marka in Doževo palačo;
W. Hogarth: Marriage à-la-mode

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

► BAROK IN POZNI BAROK/ROKOKO NA SLOVENSLEM

Uvod

Časovna opredelitev obdobja; pomen katoliške verske prenovе; ustanovitev, vloga in pomen Academie operosorum; Ljubljana kot žarišče baroka na Slovenskem; italijanski in srednjeevropski umetnostni vplivi; barok kot najpomembnejše in najplodnejše umetnostno obdobje po gotiki; razvojne stopnje: zgodnji, visoki in pozni barok oziroma rokoko.	Poznavanje časovnega okvira; predstavitev prehoda v barok v povezavi s katoliško versko prenovо; poznavanje vloge in pomena Academie operosorum za razmah baroka na Slovenskem; poznavanje vloge Ljubljane kot žarišča baročne umetnosti; poznavanje baroka kot najpomembnejšega in najplodnejšega umetnostnega obdobja po gotiki; poznavanje vloge naročnikov	Baročna Ljubljana, Academia operosorum, plemiška družina Attems	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	--	---	--

Arhitektura

Prehod v barok sprva v cerkveni arhitekturi; uveljavitev jezuitskega tlorisa in razširjenost centralnega tlorisa; ljubljanska baročna arhitektura kot vrh visoko baročne arhitekture pri nas; poznobaročna štajerska arhitektura, razmah profane arhitekture (palače, dvorci)	Poznavanje tipov dvoranskega (jezuitskega) in središčnega tlorisa; predstavitev arhitekturnih značilnosti in razlik kranjskega in štajerskega baroka; poznavanje ljubljanske baročne arhitekture; zavest o pomembnosti gradnje in opremljanja ljubljanske stolnice za nadaljnji razvoj umetnosti in kulture; zavest o pomembnosti inovativne štajerske poznobaročne arhitekture; poznavanje značilnosti profane arhitekture; zavest o kvalitetnih mojstrih, ki so delovali na Slovenskem	Romarska cerkev	Romarska cerkev v Novi Štifti; kapela sv. Frančiška Ksaverija pri cerkvi sv. Jakoba, Ljubljana; <u>A. Pozzo in drugi: stolnica v Ljubljani</u> ; D. Rossi: Križevniška cerkev v Ljubljani; Uršulinska cerkev v Ljubljani; Mestna hiša v Ljubljani; C. Zulliani: Schweigerjeva hiša v Ljubljani; J. Hoffer: romarska cerkev na Sladki Gori; Matija Perski: stolnica v Gornjem Gradu; L. Prager: romarska cerkev sv. Ane, Tunjice; dvorec Zemono; dvorec Dornava; dvorec Štatenberg
---	--	-----------------	---

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Kiparstvo			
<p>Razvoj zlatih oltarjev; regionalna raznolikost kiparstva na Slovenskem; navezava na italijanska izhodišča; uveljavitev beneško šolanih kiparjev v Ljubljani; vloga in kiparski opus Francesca Robbe v Ljubljani; značilnosti štajerskega baroka, družina Straub in njeno delovanje; rokokojska dekoracija v posameznih notranjščinah</p>	<p>Poznavanje značilnosti zlatih oltarjev; opredelitev regionalnih razlik na Slovenskem; predstavitev značilnosti italijansko vplivanega kiparstva; poznavanje opusa Francesca Robbe; predstavitev značilnosti štajerskega baroka in poznavanje dela Jožefa Strauba</p>	<p>Zlati oltar, tabernakeljski oltar, stebriščni oltar, štukatura</p>	<p>J. Plumenberger: veliki oltar, Muljava; A. Putti: Emonski škofje, ljubljanska stolnica; A. Putti: portal semenišča, Ljubljana; J. Contieri: oltar sv. Frančiška Ksaverja v cerkvi sv. Jakoba, Ljubljana; F. Robba: veliki oltar cerkve sv. Jakoba, Ljubljana, F. Robba: veliki oltar uršulinske cerkve, Ljubljana, F. Robba: oltar sv. Rešnjega telesa, ljubljanska stolnica, <u>F. Robba: Vodnjak treh kranjskih rek, Ljubljana;</u> J. Straub: kužno znamenje, Maribor, J. Straub: Sv. Zaharija; štukatura notranjščine cerkve sv. Roka nad Šmarjem pri Jelšah; stopnišče in kapela v Gruberjevi palači, Ljubljana; stopnišče mariborskega gradu</p>
Slikarstvo			
<p>Razvoj vzporeden z arhitekturo in kiparstvom; vplivi iz Italije in srednje Evrope; baročni stropni iluzionizem v profani arhitekturi (mitološke vsebine); Giulio Quaglio in iluzionistično slikarstvo cerkvenih notranjščin; ljubljanski krog štirih slikarjev: Valentin Metzinger, Fortunat Bergant, Franc Jelovšek in Anton Cebej; predstavitev slikarjev, njihovih značilnosti in del</p>	<p>Opredelitev zvrsti, vplivov in motivov baročnega slikarstva; poznavanje profanega stropnega iluzionističnega slikarstva z mitološkimi prizori; poznavanje sakralnih poslikav s Quagliem in njegovo vlogo v razvoju stropnega iluzionizma; poznavanje štirih slikarjev ljubljanskega kroga (Valentin Metzinger, Fortunat Bergant, Franc Jelovšek in Anton Cebej) in značilnosti njihovega slikarstva, poznavanje štajerskih freskantov</p>	<p>Reprezentančni portret, aristokratski portret, <u>križev pot</u></p>	<p><u>Almanach: Veselo omizje;</u> F. K. Remb: strop viteške dvorane brežiškega gradu; J. Caspar Waginger: Heraklejeva apoteoza, Dornava; <u>F. I. Flurer: poslikava viteške dvorane gradu Slovenska Bistrica;</u> <u>G. Quaglio: Apoteoza sv. Nikolaja, stolnica v Ljubljani;</u> F. Jelovšek: Sveta Družina, F. Jelovšek: poslikava cerkve na Sladki Gori; V. Metzinger: Apoteoza Frančiška Saleškega; F. Bergant: Portret Ane Marije Erberg, F. Bergant: Križev pot, Stična; A. Cebej: Sv. Florijan; <u>Kremerschmidt: Diana in Akteon,</u> Kremerschmidt: Marijino oznanjenje</p>

4.6 Umetnost 19. in 20. stoletja

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

4.6.1 Neoklasicizem

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih okoliščin (vpliv idej francoskega razsvetljenstva; francoska revolucija; Napoleonov vzpon in njegova osvajanja; nova arheološka odkritja; pojav akademizma)

Poznavanje in ločevanje pojmov klasika, klasicizem in neoklasicizem; poznavanje in razumevanje vpliva arheoloških odkritij in umetnostne teorije na likovno umetnost; razumevanje razvoja akademizma in historizma

Neoklasicizem, klasicizem, klasično, akademizem

Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

Arhitektura

Splošne slogovne značilnosti neoklasicistične arhitekture; obnavljanje motivov in oblik antične umetnosti (slavolok, propileje, svetiščna fasada ipd.); uveljavitev obsežnih perspektivnih zasnov v urbanizmu; poznavanje empira in njegove vloge v notranji opremi

Poznavanje slogovnih značilnosti neoklasicistične arhitekture; poznavanje in razumevanje vpliva in povzemanja antičnega arhitekturnega jezika

Empir, muzej

J.-G. Soufflot: Panteon, Pariz;
K. G. Langhans: Brandenburška vrata, Berlin;
Pierre-Alexandre, B. Vignon in drugi: La Madeleine, Pariz;
C. Percier in L. Fontaine: Slavolok zmage, Pariz;
K. F. Schinkel: Stari muzej, Berlin

Kiparstvo

Slogovne in motivne značilnosti neoklasicističnega kiparstva; z gledovanje po klasični antiki; neoklasicistični estetski kánon; antične mitologije; vodilni predstavnik Antonio Canova

Poznavanje splošnih slogovnih in vsebinskih značilnosti neoklasicističnega kiparstva; razumevanje vloge in pomena klasične antike (slogovno in vsebinsko) za neoklasicistično kiparstvo

A. Canova: Amor in Psihe,
A. Canova: Paolina Borghese,
A. Canova: Napoleon Bonaparte

Slikarstvo

Splošne slogovne značilnosti neoklasicističnega slikarstva; poudarjena sporočilnost, vezana na antično moralo in etiko; zgodovinski motivi

Poznavanje slogovnih značilnosti neoklasicističnega slikarstva; prepoznavanje novih vsebin umetniških del, vezanih na sočasne zgodovinske dogodke in moralno poučne motive iz antične zgodovine, književnosti in mitologije

Odaliska

J.-L. David: Prisega Horacijev,
J.-L. David: Umorjeni Marat,
J.-L. David: Kronanje Jožefine,
J.-L. David: Napoleon na Prelazu sv. Bernarda;
J.-A.-D. Ingres: Velika odaliska

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

► NEOKLASICIZEM NA SLOVENSLEM

Arhitektura

Nadaljevanje močne navezanosti na baročno tradicijo; manj izrazito uveljavljanje klasicističnih slogovnih značilnosti na Slovenskem

Razumevanje posebnih razmer, ki onemogočajo širši razvoj neoklasicizma na Slovenskem; prepoznavanje posameznih slogovnih značilnosti neoklasicističnega arhitekturnega jezika

Stopnišče in kapela v Gruberjevi palači, Ljubljana;
F. Coconi: pročelje Souvanove hiše v Ljubljani;
vrtna paviljona graščine Dol pri Ljubljani

Slikarstvo

Franc Kavčič in njegova vloga neoklasicističnega slikarja na Dunaju

Poznavanje najpomembnejših Kavčičevih del in njegove vloge profesorja na dunajski akademiji

F. Kavčič: Fokion z ženo in bogato Jonko,
F. Kavčič: Salomonova sodba

4.6.2 Historični slogi v arhitekturi

Zanimanje za preteklost, povezano s prebujeno narodno zavestjo; posnemanje slogovnih značilnosti iz preteklosti (neoromanika, neogotika, neorenesansa, neobarok) ob uporabi novih gradbenih tehnologij

Poznavanje značilnosti zgodovinskih slogov; poznavanje in razumevanje povezave med zanimanjem za preteklost in uporabo prvin v zgodovinskih slogih; prepoznavanje neoslogov; zavest, da pri izbiri neosloga odloča njegova simbolna narava; poznavanje uporabe novih tehničnih dosežkov in materialov pri gradnji stavb

Historizem, historični slogi, eklekticizem, neoromanika, neogotika, neorenesansa, neobarok, nova gradbena tehnologija

C. Garnier: Opera v Parizu;
G. von Riedel-Dollmann: grad Neuschwanstein, Bavarska;
C. Barry: Parlament v Londonu;
H. von Ferstel: Votivna cerkev, Dunaj

► HISTORIČNI SLOGI NA SLOVENSLEM

Historizem na Slovenskem

Politična povezanost z avstro-ogrsko monarhijo

Poznavanje in razumevanje uveljavitve zgodovinskih slogov v avstro-ogrski monarhiji in naslonitev na domače tradicije

G. B. Pascoli: pročelje frančiškanske cerkve v Novem mestu;
J. V. Hrasky: Deželno gledališče v Ljubljani (zdaj Opera);
L. Theyer: Filipov dvorec, Ljubljana,
L. Theyer: Kresija, Ljubljana

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

4.6.3 Inženirska arhitektura

Vpliv in posledice industrijske revolucije in novih tehnologij na arhitekturo; pojav novih gradbenih konstrukcij, ki prodirajo v jedro arhitekture in prevzemajo vse vidnejšo estetsko vlogo; nove gradbene naloge; vloga in pomen Združenih držav Amerike za razvoj nebotičniške gradnje

Poznavanje in razumevanje povezanosti industrijske revolucije, novih tehnologij, konstrukcij in številnih gradbenih nalog z izoblikovanjem inženirske arhitekture (železniške postaje, razstaviščne stavbe); poznavanje razvoja nebotičnikov in začetkov funkcionalne gradnje

Industrijska gradnja, inženirske konstrukcije, svetovna razstava, nove gradbene naloge: železniške postaje, razstaviščne stavbe, nebotičniki, knjižnice, mostovi

J. Paxton: Kristalna palača, London;
G. Eiffel: Eifflov stolp, Pariz;
L. Sullivan: Wainwrightov nebotičnik, St. Louis, Missouri

4.6.4 Romantika

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih razmer (konec Napoleonove dobe, obnove francoske monarhije, nacionalna gibanja, grške vojne s Turki; nov položaj umetnika; začetek dobe razstav in časopisne umetnostne kritike); romantika kot stanje duha, pristnejši stik z naravo in globinami posameznikove duševnosti; romantika zavestno išče nove vsebine (narava, zagledanost v preteklost, eksotika, literatura) in nov likovni izraz (ustvarjalna subjektivnost)

Poznavanje ključnih kulturnozgodovinskih sprememb v družbi; razumevanje, da romantika v likovni umetnosti ni novotvorjen pojav, je izraz »romantičnega razpoloženja«; poznavanje najpomembnejših vsebinskih in oblikovnih značilnosti romantike; razumevanje, da namesto razumskosti in moralno-didaktičnih vsebin prevladujejo čustvenost, poetika in osebne občuteni odnos do lepega

Romantika, romantično razpoloženje

Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

Slikarstvo

Odvisnost romantičnega slikarstva od nacionalnih tradicij; vpetost francoske romantike v družbeno dogajanje; literarni in zgodovinski motivi romantičnega slikarstva; romantično doživetje krajine in sublimno slikarstvo; vloga akvarela za razvoj angleškega krajinarstva

Zavedanje nacionalne odvisnosti romantičnega slikarstva; poznavanje francoske dramatične slikovitosti, zavezanosti sočasemu dogajanju, zgodovinskim in literarnim motivom; predstavitev metafizične razsežnosti krajine in njene simbolne pomenljivosti; razumevanje vloge in pomena akvarela za razvoj romantične krajine; poznavanje novosti Goyevega slikarstva in grafike

Romantična krajina, slikarjeva subjektivnost, eksotičnost, orientalizem, dramatičnost

T. Géricault: Splav Meduze;
E. Delacroix: Sardanapalova smrt,
E. Delacroix: Svoboda vodi ljudstvo,
E. Delacroix: Alžirke;
C. D. Friedrich: Popotnik nad zamegljeno pokrajino,
C. D. Friedrich: Menih na morski obali;
J. Constable: Seneni voz;
W. Turner: Dež, para in hitrost;
F. de Goya: Gola Maja,
F. de Goya: Portret Karla IV. in njegove družine,
F. de Goya: 3. maj 1808: streljanje upornikov,
F. de Goya: cikel jedkanic Grozote vojne

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	--	---

► ROMANTIKA IN BIDERMAJER NA SLOVENSLEM

Uvod

Vpliv družbenozgodovinskih razmer na uveljavitev bidermajerja kot značilne meščanske kulture v razmerah po dunajskem kongresu	Poznavanje in razumevanje razlogov za uveljavitev bidermajerja kot značilne srednjeevropske meščanske kulture; poznavanje bidermajerja kot kulturnozgodovinskega pojma, ki ponazarja odnos do življenja	Bidermajer, meščanski portret, romantična krajina	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	---	---	--

Slikarstvo

Vsebinske in slogovne značilnosti bidermajerja na Slovenskem; uveljavitev meščanskega portreta z vsemi nadrobnostmi noše, okrasa, meščanskega udobja in etikete (vodilni predstavniki: Matevž Langus, Mihael Stroj in Jožef Tominc); vzpon krajinarstva kot popotne topografske vedute	Predstavitev vsebinskih in slogovnih značilnosti meščanskega portreta; poznavanje vzpona krajinarstva kot meščanske interpretacije naravnih vrednot in domovinskega čustva	Topografska veduta, panorama, kartografska/topografska natančnost	M. Langus: Ljubljanski trgovec Hohn; J. Tominc: Avtoportret, J. Tominc: Družina Moscon, J. Tominc: Družina dr. Frušiča, J. Tominc: Podoba očeta; <u>M. Stroj: Luiza Pesjak</u> ; M. Pernhart: Panorama s Stola, M. Pernhart: Klanško jezero v nevihti; A. Karinger: Triglav iz Bohinja
--	--	---	--

4.6.5 Realizem

Uvod

Oris kulturnozgodovinskih okoliščin, ki vplivajo na začetek realizma (hiter razvoj eksaktnih, naravoslovnih in tehničnih znanosti, ki se kažejo v filozofskem materializmu in življenjskem pozitivizmu, industrijska revolucija in njene posledice); realizem kot čimbolj objektivno prikazovanje resničnosti; novi socialni motivi (mestna in podeželska revščina)	Poznavanje kulturnozgodovinskih okoliščin, ki vplivajo na nastop realizma; predstavitev realizma kot smeri, ki poskuša podobo vsakdanje resničnosti prikazati čimbolj objektivno; razložiti osredotočenost slikarjev na sodobnost		Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	---	--	--

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	---	---

Slikarstvo

Splošne slogovne in vsebinske značilnosti realizma; politični aktivizem in zavzetost umetnikov; zapisovanje resničnosti brez razkazovanja čustev; povečevanje težaškega dela in malega človeka v slikarstvu; začetek plenerizma v barbizonski šoli; uveljavitev fotografije

Poznavanje družbenokritične drže in aktivizma slikarjev; razumevanje neposrednega slikanja resničnosti brez razkazovanja čustev; predstavitev novega motivnega sveta realizma (kmet, delavec, velemestno življenje); poznavanje začetkov in posledic slikanja na prostem

Pariški salon, barbizonska šola, plenerizem, družbena občutljivost, kritika družbe, karikatura, litografija, fotografija, motiv malega človeka, barve v tubah

H. Daumier: V vagonu tretjega razreda,
H. Daumier: litografija Ulica Transnonain;
G. Courbet: Slikarjev atelje,
G. Courbet: Pogreb v Oransu;
J.-F. Millet: Paberkovalke,
J.-F. Millet: Avemarija;
C. Corot: Most v Nantesu

► REALIZEM NA SLOVENSKEM

Uvod

Uveljavitev smeri v ozkem umetnostnem krogu; evropska umetnostna središča, kjer so se slovenski umetniki šolali, ustalili in delali (München, Pariz, Dunaj)

Poznavanje in razumevanje razlogov za delovanje slovenskih umetnikov v tujini

Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

Slikarstvo

Temeljne slogovne in vsebinske značilnosti realizma na Slovenskem; realizem v portretnem slikarstvu (vodilna predstavnik Janez Šubic in Ivana Kobilca); žanrske in atmosferske krajinske študije (vodilni predstavnik Jurij Šubic); realistični interierji s poudarjeno psihologizacijo (Jožef Petkovšek); vloga in načela münchenske zasebne slikarske šole Antona Ažbete

Predstavitev značilnosti slovenskega realizma pri posameznih avtorjih; védenje, da se slovenski realisti izražajo predvsem z življenjsko neposrednostjo, s sproščeno izrabo barv in svetlobe, v portretih pa iščejo osebne poteze portretirancev in njihova duševna razpoloženja; poznavanje začetkov uporabe fotografije v slikarstvu

Ažbetova slikarska šola, atmosferske krajinske študije

J. Šubic: Podoba očeta,
J. Šubic: Portret dr. Ivana Tavčarja,
J. Šubic: Pred lovom;
J. Petkovšek: Doma;
A. Ažbe: Zamorka,
A. Ažbe: Pevska vaja;
I. Kobilca: Poletje (in njena fotografija za Poletje),
I. Kobilca: Kofetarica,
I. Kobilca: Otroci v travi;
F. Vesel: Likarice

Kiparstvo okoli leta 1900

Uveljavljanje realizma v kiparstvu; vezanost na akademizem ali historizem; povečevanje pomembnih Slovencev in njihovih del

Poznavanje portretov kulturnih delavcev, narejenih v tem obdobju

Akademizem, javni spomenik

A. Gangl: spomenik Valentinu Vodniku, Ljubljana;
I. Zajec: spomenik Francetu Prešernu, Ljubljana

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

4.6.6 Začetek modernizma in impresionizem

Uvod

Impresionizem kot nov način izražanja, ki se na uradnih razstavah akademske umetnosti ne more uveljaviti; Salon zavrženih leta 1863 in prva razstava impresionistov leta 1874 kot alternativni načini razstavljanja; vsebinsko obračanje impresionizma k »heroizmu vsakdanjega življenja« (kavarne, zabave, praznovanja, sprehodi); obravnavanje krajinskega motiva kot čistega vizualnega vtisa	Razumevanje skupnega namena umetnikov, da se ustvarjalno razmahnejo zunaj prostorov, ki so bili dotlej namenjeni umetnosti; poznavanje novega načina izražanja, odmaknjene od pripovednosti in simbolike, tradicionalnih pravil; razumevanje, da impresionizmu ni le za zvesto predstavljanje narave, temveč poskuša ujeti nenehno gibajočo se stvarnost	Impresionizem, Salon zavrženih, neposredni čutni vtis	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	--	---	--

Slikarstvo

Splošne slogovne in vsebinske značilnosti impresionističnega slikarstva; slikanje na prostem, ki sledi svetlobnim in atmosferskim spremembam; novosti v tehniki; uveljavitev načela čistih barv; nov motivni svet; Édouard Manet kot inovator, »učitelj« in spremljevalec impresionistov	Predstavitev slikarstva na prostem in s tem povezanih sprememb v razumevanju barve, svetlobe, motiva; poznavanje Manetove vloge kot sodobnika (spremljevalca) impresionistov; poznavanje vodilnih predstavnikov impresionizma in značilnosti njihovega slikarstva	Lopatična tehnika, uporaba osnovnih in čistih barv, žanr velemestnega življenja, nočno življenje	É. Manet: Zajtrk na travi, É. Manet: Olimpija, É. Manet: Bar v Folies-Bergères; <u>C. Monet: Impresija, vzhajajoče sonce</u> , C. Monet: Postaja Saint-Lazare, C. Monet: Lokvanji; A. Renoir: Gugalnica, A. Renoir: Le Moulin de la Galette; E. Degas: Absint, E. Degas: Priklon
--	---	--	--

► IMPRESIONIZEM NA SLOVENSKEM

Uvod

Slovenski impresionizem kot odmev francoskega impresionizma in kot posebna oblika evropskega postimpresionizma; impresionizem kot nastop modernizma na Slovenskem; impresionizem v fotografiji; prve javne muzejske in galerijske zbirke	Ovrednotenje posebnega mesta slovenskega impresionizma v Evropi; predstavitev impresionizma kot prvega modernega likovnega gibanja na Slovenskem; poznavanje vloge fotografije in pomena Avgusta Bertholda; poznavanje prvih javnih muzejev in galerij	Narodna galerija	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	--	------------------	--

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Slikarstvo			
Slogovne in vsebinske značilnosti slovenskega impresionizma; poudarjena osebna izpovedna nota; osredotočenost na lirično krajino (značilna »štimumga«); vloga impresionistov pri oblikovanju narodne zavesti	Opredelitev vsebinskih in slogovnih značilnosti slovenskega impresionizma; poznavanje posebnih značilnosti vsakega od štirih vodilnih predstavnikov slovenskega impresionizma in njihov osebni razvoj	Slovenski impresionizem, štimumga, lirična krajina, slovenska moderna	I. Grohar: Pomlad, I. Grohar: Macesen, <u>I. Grohar: Sejalec</u> , I. Grohar: Črednik; R. Jakopič: Breze v jeseni, R. Jakopič: Križanke v jeseni, R. Jakopič: Sava, R. Jakopič: Slepec; M. Jama: Vas v zimi, M. Jama: Most čez Dobro, M. Jama: Vrbe; M. Sternen: Rdeči parazol, M. Sternen: Na divanu, M. Sternen: Ležeči akt

4.6.7 Postimpresionizem

Uvod

Slogovno heterogeno obdobje, ki mu je skupna želja po nadgradnji impresionizma ter težnja po vsebinsko bogatejši umetnosti; izhodišče za umetnostne smeri ekspresionizma, nadrealizma in abstrakcije; opaznost umetnikov z izvornim osebnim izrazom; vpliv neevropskih kultur na umetniško ustvarjalnost

Poznavanje in razumevanje postimpresionizma kot heterogenega obdobja, ko umetniki raziskujejo in nadgrajujejo impresionizem; prepoznavanje novih intelektualnih pobud; zavest o medkulturnih vplivih

Postimpresionizem

Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

Slikarstvo

Predstavitev posameznih osebnosti in značilnosti njihove umetniške govornice, Cézannovo raziskovanje stvarnosti in njegov vpliv na umetnost 20. stoletja; van Goghovo osebno doživeto slikarstvo; slogovne in vsebinske novosti Gauguinove umetnosti; Georges Seurat in raziskovanje barve; začetki razvoja plakatne umetnosti (Henri de Toulouse-Lautrec)

Poznavanje glavnih predstavnikov postimpresionizma (Paul Cézanne, Paul Gauguin, Georges Seurat in Vincent van Gogh) in njihovih usmeritev; poznavanje njihovega sloga slikanja in njihovega vpliva na umetnost 20. stoletja; poznavanje značilnosti pointilizma; razumevanje vloge Toulouse-Lautreca za razvoj plakata

Pointilizem, plakat

G. Seurat: Nedeljski popoldan na otoku La Grande Jatte;
V. van Gogh: Avtoportret z obrito glavo,
V. van Gogh: Zvezdna noč,
V. van Gogh: Žitno polje s krokarji;
P. Gauguin: Rumeni Kristus,
P. Gauguin: Zdrava, Marija!,
P. Gauguin: Od kod prihajamo, kdo smo, kam gremo?;
P. Cézanne: Velike kopalke,
P. Cézanne: Gora Sainte-Victoire,
P. Cézanne: Tihožitje;
H. de Toulouse-Lautrec: litografija La Goulue

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Kiparstvo			
Odmik od akademizma 19. stoletja k novim kiparskim tehnikam in novim interpretacijam tradicionalnih motivov; vodilni predstavnik Auguste Rodin, novo oblikovanje površine	Poznavanje prispevka Augusta Rodina k razvoju novih kiparskih tehnik in interpretacij motivov		A. Rodin: Misllec, <u>A. Rodin: Meščani Calaisa</u> , A. Rodin: Poljub, <u>A. Rodin: Vrata pekla</u>
4.6.8 Simbolizem			
Uvod			
Simbolizem kot odziv na impresionizem; koncept simbolistične umetnine kot ideje, izražene z likovno govorico simbolov; tesna povezanost s simbolistično literaturo; napoved ekspresionizma in nadrealizma 20. stoletja	Védenje, da se simbolizem oblikuje kot odziv na impresionizem; zavest o poudarjeni osebni izpovednosti z govorico simbolov; poznavanje pomena simbolizma za razvoj ekspresionizma in nadrealizma	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji	Simbolizem
Slikarstvo			
Slogovna neenotnost; vsebinska povezanost s simbolistično literaturo; poudarek na subjektivnosti in osebnih simbolih	Poznavanje slogovne neenotnosti simbolističnega slikarstva in vsebinske povezanosti s simbolistično literaturo	Dekadenca, erotika, fin de siècle, femme fatale	<u>G. Moreau: Saloma ali Prikazen</u> ; O. Redon: Kiklop; E. Munch: Krik
4.6.9 Secesija			
Uvod			
Secesija kot novo gibanje, ki se loči od uradno priznanih akademskih združenj; mednarodno gibanje za prenovu dekorativnih in uporabnih umetnosti in arhitekture; uveljavitev novih estetskih idealov in svobodnejšega umetnostnega izraza; uporaba sodobnih tehnoloških možnosti in materialov	Poznavanje mednarodne narave gibanja in različnih poimenovanj sloga; predstavitev glavnih vsebinskih in oblikovnih novosti; poudarek na dekorativni naravi sloga in njegovi uveljavitvi v arhitekturi in notranji opremi	Secesija, art nouveau, Jugendstil, stile Liberty	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	--	---

Arhitektura

Secesijski slog se kaže predvsem v arhitekturni dekoraciji in uporabi novih materialov; arhitekt oblikuje celostno umetnino (od hiše do notranje opreme)

Prepoznavanje secesijskih dekorativnih prvin; poznavanje vloge novih materialov in njihove uporabe v arhitekturi; zavest o stanovanjski hiši kot celostno oblikovani arhitekturi; poznavanje glavnih značilnosti dunajske secesije in njen pomen za slovensko umetnost

J. M. Olbrich: paviljon Secesija na Dunaju;
J. Hoffmann: Palais Stocklet v Bruslju (pogled v jedilnico);
J. Plečnik: Zacherlova hiša na Dunaju;
V. Horta: stopnišče v hiši Tassel v Bruslju;
O. Wagner: Fajančna hiša (Majolikahaus),
O. Wagner: paviljon za podzemno železnico na Karlovem trgu na Dunaju;
A. Gaudí: Sagrada Família, Barcelona,
A. Gaudí: park Güell, Barcelona,
A. Gaudí: hiša Milá, Barcelona

Uporabna umetnost

Načrtovanje predmetov za vsakdanjo uporabo, opreme, pohištva; uveljavitev značilnega ornamentalnega secesijskega sloga

Prepoznavanje uporabe značilne secesijske dekorativne linije pri oblikovanju predmetov za vsakodnevno rabo

R. Lalique: sponka za pas;
É. Gallé: vaza Magnolijske

Slikarstvo

Oblikovne in vsebinske značilnosti secesijskega slikarstva; uveljavitev plakata kot razširjenega umetniškega izdelka

Predstavitev oblikovnih in vsebinskih značilnosti secesijskega slikarstva; razumevanje razvoja plakatne umetnosti in začetkov umetniškega oglaševanja

Umetniški plakat

G. Klimt: Judita,
G. Klimt: Poljub;
A. Mucha: Plakat za Sarah Bernhardt v vlogi Medeje

► SECESIJA NA SLOVENSKEM

Uvod

Vežanost začetkov secesijske umetnosti na Slovenskem na popotresno obnovo Ljubljane; prebujanje nacionalne zavesti in vloga župana Ivana Hribarja pri tem

Poznavanje razlogov za uveljavitev secesijske umetnosti v Ljubljani; zavest o vlogi ljubljanskega župana I. Hribarja pri oblikovanju nacionalne zavesti

Župan Ivan Hribar

Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Arhitektura			
Secesijska arhitektura kot najnaprednejša smer v popotresni gradnji; predstavitev nekaterih skupnih slogovnih rešitev secesije na Slovenskem; vloga Maksa Fabianija kot urbanista in arhitekta ter s tem povezani začetki moderne arhitekture v Sloveniji	Poznavanje izraza secesijska Ljubljana; védenje, da secesija na Slovenskem nastaja v povezavi z dunajsko secesijo; predstavitev in ovrednotenje Fabianijeve vloge v urbanizmu in arhitekturi popotresne Ljubljane	Secesijska Ljubljana, veleblagovnica, hotel	F. Sigmundt: Urbančeva veleblagovnica, Ljubljana; J. Vancaš: Grand hotel Union, Ljubljana; M. Fabiani: Miklošičev trg, Ljubljana, M. Fabiani: Bambergova hiša, Ljubljana
Kiparstvo			
Secesijsko kiparstvo kot ena najnaprednejših likovnih smeri na Slovenskem	Predstavitev secesijskega kiparstva kot najnaprednejše likovne smeri svojega časa; prepoznavanje secesijskih oblikovnih kiparskih značilnosti		Franc Berneker, spomenik Primožu Trubarju, Ljubljana
Slikarstvo			
Secesijsko slikarstvo	Predstavitev likovnih značilnosti	Grafična oprema	H. Smrekar: Gospa Judit

4.6.10 Arhitektura 20. stoletja

► ARHITEKTURA PRVE POLOVICE 20. STOLETJA

Uvod

Nastop modernizma v arhitekturi v povezavi z razmahom funkcionalizma (oblika stavbe mora upoštevati in odsevati njeno namembnost ter poudarjati konstrukcijo) in z nasprotovanjem dekorativnosti; uporaba novih gradbenih materialov in novih konstrukcijskih zasnov; arhitektura za množično rabo; arhitektura kot nosilka socialnih programov in utopičnih demokratičnih zahtev	Zmožnost predstavitve ideje funkcionalizma in njene izpeljave v arhitekturi; poznavanje uporabe novih materialov, ki omogočajo racionalno in standardizirano gradnjo; poznavanje glavnih značilnosti moderne arhitekture	Funkcionalizem, »forma sledi funkciji«	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	--	--	--

Bauhaus

Šola sodobnega oblikovanja, arhitekture in obrti; povezovanje umetnosti in obrti, prepletenost obrtniškega in industrijskega dela; industrijska estetika; želja, da bo z dobro oblikovanimi izdelki ustvarjena boljša družba	Poznavanje pomena Bauhauasa kot prve sodobne šole modernega oblikovanja; poznavanje osnovnih načel in usmeritev šole	Bauhaus, industrijska estetika, industrijsko oblikovanje	<u>W. Gropius: Bauhaus, Dessau</u> ; izdelki umetnostne obrti in oblikovanja šole Bauhaus
--	--	--	---

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	--	---

Le Corbusier in začetek mednarodnega sloga

Ključni oblikovalec mednarodnega sloga; pojmovanje hiše kot stroja za bivanje; utemeljitelj modernega urbanizma (osredotočenost istovrstnih dejavnosti na posameznih mestnih območjih; prosto postavljanje uličnih blokov v stavbno mrežo); nosilec modernega sloga v arhitekturi s prepoznavnimi značilnostmi (odprto oblikovani tloris, ravna pohodna streha, vogalno okno, gladko obdelani stavbni kubusi, ki oblikujejo abstraktne kompozicije, sestavljanje vodoravnih in navpičnih linij)	Poznavanje Le Corbusierovega koncepta hiše kot stroja za bivanje; poznavanje temeljnih značilnosti in idej modernega urbanizma; začetek mednarodnega sloga in njegove arhitekturne značilnosti	Mednarodni slog, odprto oblikovani tloris, ravna pohodna streha, vogalno okno, »hiša je stroj za bivanje«, moderni urbanizem	Le Corbusier: vila Savoye, Poissy, <u>Le Corbusier: Unité d'habitation, Marseille (Marsejski blok)</u> , Le Corbusier: načrt Voisin ali načrt za mesto s tremi milijoni prebivalcev, <u>Le Corbusier: Notre-Dame-du-Haut, Ronchamp</u>
---	--	--	--

Frank Lloyd Wright in organska arhitektura

Uveljavitev organske arhitekture; prilagajanje arhitektonskih oblik naravi; prevladujoča horizontala	Poznavanje Wrightove odprte in organsko raščene arhitekture	Organska arhitektura	F. L. Wright: hiša družine Robie v Chicagu, F. L. Wright: hiša nad slapom v Bear Runu, F. L. Wright: Guggenheimov muzej v New Yorku
--	---	----------------------	---

► ARHITEKTURA DRUGE POLOVICE 20. STOLETJA

Uvod

Obnova evropskih mest po opustošenju druge svetovne vojne; politična, gospodarska, intelektualna moč Združenih držav Amerike, ki se kaže v novem videzu splošno sprejetega mednarodnega sloga; široka povojna uveljavitev arhitekture mednarodnega sloga vodi k uniformnosti in brezosebni arhitekturnih gradenj; poskusi odmika od racionalizma v arhitekturi; uveljavitev idej kritičnega regionalizma	Razumevanje obnove porušene Evrope kot možnosti uresničitve idej mednarodnega sloga; zavedanje, da v ZDA mednarodni slog postane izraz (gospodarske, politične) moči; zavest o široki povojni uveljavitvi mednarodnega sloga; zavest o njegovi vse večji neizraznosti, neprijateljnosti; iskanje novih rešitev	Kritični regionalizem	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	--	-----------------------	--

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	---	--

Mies van der Rohe in razširitev mednarodnega sloga po svetu

Eden najvidnejših predstavnikov mednarodnega sloga; prvi načrtuje steklene stolpnice; uveljavljanje ZDA kot središča politične in gospodarske moči tudi na arhitekturnem področju	Zavest o van der Rohejevem prispevku k mednarodnemu slogu	»Manj je več«, arhitektura kot kiparstvo	L. Mies van der Rohe: nemški paviljon za svetovno razstavo, Barcelona, L. Mies van der Rohe: Seagramova stolpnica, New York; O. Niemeyer: Trg treh sil, Brazilija; E. Saarinen: Terminal TWA, Letališče J. F. Kennedyja, New York; J. Utzon: Opera v Sydneyju
---	---	--	---

Postmodernizem

Kot slogovno neenotna arhitektura, značilno eklektična, z raznovrstnimi arhitekturnimi citati, ironična, pogosto karikirano predeluje pretekle slogove in pri tem uporablja najsodobnejšo tehnologijo; vračanje k tradicionalni urbanosti	Prepoznavanje postmodernistične arhitekture in njenih značilnosti	Postmodernizem, dekonstruktivizem, eklekticizem, ludizem, pluralizem, »high-tech«	C. Moore: Italijanski trg v New Orleansu; I. Ming Pei: piramida v Louvru, Pariz; R. Piano in R. Rogers: Center Pompidou, Pariz; F. O. Gehry: Guggenheimov muzej, Bilbao
---	---	---	--

Danes sožitje različnih usmeritev

Visokotehnološka arhitektura, dekonstruktivizem, kritični regionalizem, neomodernizem ipd.	Zavest o sodobnem sobivanju različnih slogovnih usmeritev		
--	---	--	--

► SLOVENSKA ARHITEKTURA 20. STOLETJA

► Arhitektura prve polovice 20. stoletja na Slovenskem

Uvod

Družbenoekonomske razmere na Slovenskem (konservativnost okolja, manj razvita industrija in infrastruktura); Dunaj kot prostor oblikovanja in uveljavitve vodilnih predstavnikov moderne slovenske arhitekture; raznovrstna slogovna usmeritev prve polovice 20. stoletja (sprva secesijski dekorativizem, ekspresionistično zaznamovano iskanje narodnega sloga, Plečnikovo upoštevanje klasičnega arhitekturnega izročila); prevlada zmerne funkcionalizma v tridesetih; vodilni predstavniki moderne arhitekture na Slovenskem Jože Plečnik, Ivan Vurnik in Vladimir Šubic	Poznavanje in razumevanje vpliva družbenoekonomskih razmer na postopno uveljavljanje moderne arhitekture na Slovenskem; poznavanje dela utemeljiteljev moderne arhitekture na Slovenskem; poznavanje slogovne usmeritve slovenske arhitekture prve polovice 20. stoletja in uveljavljanje zmerne funkcionalizma	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	---	--

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	--	---

Jože Plečnik

Tri pomembna obdobja njegovega delovanja (dunajsko, praško in ljubljansko); slogovni razvoj od secesije do osebno zaznamovanega sloga, modernega klasicizma; Plečnikova vloga in pomen v slovenski arhitekturi 20. stoletja, arhitektura Plečnikove šole	Poznavanje treh obdobj Plečnikovega ustvarjalnega opusa; poznavanje njegovega slogovnega razvoja in upoštevanja klasičnega arhitekturnega izročila	Plečnikova Ljubljana, Plečnikova šola za arhitekturo, moderni klasicizem	J. Plečnik: cerkev Svetega Duha, Dunaj, J. Plečnik: preureditev Hradčanov, Praga, J. Plečnik: Tromostovje, Ljubljana, <u>J. Plečnik: NUK, Ljubljana</u> , J. Plečnik: Žale, Ljubljana
--	--	--	---

Ivan Vurnik

Eden pionirjev modernizma; oblikovanje slovenskega narodnega sloga v okviru postsecesijske arhitekture; pozneje uveljavitev zmerne funkcionalizma	Prepoznavanje barvno izraznih dekorativnih prv in Vurnikovega slovenskega narodnega sloga; zavest o funkcionalističnih prvinah v njegovem poznejšem opusu	Slovenski narodni slog	I. Vurnik: Zadržna gospodarska banka v Ljubljani, I. Vurnik: Sokolski dom na Taboru, Ljubljana, I. Vurnik: športno kopališče v Radovljici
---	---	------------------------	---

Vladimir Šubic

Predstavnik zmerne funkcionalizma, arhitekt ljubljanskega Nebotičnika	Poznavanje Vladimirja Šubica kot arhitekta Nebotičnika	Zmerni funkcionalizem	V. Šubic: Nebotičnik, Ljubljana
---	--	-----------------------	---------------------------------

► Arhitektura druge polovice 20. stoletja na Slovenskem

Uvod

Hiter razvoj mest po drugi svetovni vojni; novonastala mesta; nadaljnja širitev funkcionalizma in uveljavitev predvsem dveh stavbnih tipov, stolpnice in paviljonske stavbe; v poznih sedemdesetih s postmodernizmom ponovna uveljavitev strnjene bloka	Poznavanje hitrega razvoja in nastanka mest po drugi svetovni vojni; zavest o povojni uveljavitvi prv in mednarodnega sloga in o njegovem prilagajanju družbenim razmeram		Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
---	---	--	--

Edvard Ravnikar

Najvidnejši arhitekt in urbanist obdobja druge polovice 20. stoletja	Poznavanje dela in slogovne usmeritve arhitekture in urbanizma Edvarda Ravnikarja		E. Ravnikar: načrt mesta Nova Gorica, E. Ravnikar: občinska stavba v Kranju, E. Ravnikar: Trg republike v Ljubljani
--	---	--	---

Edo Mihevc

Predstavnik podaljšane funkcionalizma, gradi značilne poslovne stavbe in turistične objekte	Poznavanje ključnih objektov Eda Mihevca		E. Mihevc: Kozolec, Ljubljana, E. Mihevc: Metalka, Ljubljana
---	--	--	---

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	--	---

Uveljavitev povojne generacije funkcionalistov Ravnikarjeve šole

Savin Sever, Milan Mihelič, Stanko Kristl	Poznavanje arhitektov prve povojne generacije Ravnikarjeve šole, njihove slogovne usmeritve in ključnih del		M. Mihelič: Mednarodna samodejna telefonska centrala, Ljubljana; S. Kristl: Univerzitetni klinični center, Ljubljana; S. Sever: tiskarna Mladinske knjige, Ljubljana
---	---	--	--

Nastop postmodernizma in vrnitev k tradicionalnemu mestu

Poznavanje postmodernistične arhitekture in ključnih spomenikov		Skupina Kras: stavba občinske skupščine v Sežani
---	--	--

4.6.11 Slikarstvo in kiparstvo 20. stoletja

► MODERNISTIČNI -IZMI IN DOBA ZGODOVINSKIH AVANTGARD

Uvod

Oprelitev pojma modernizem; sprememba pomena in položaja umetnosti v družbi; prekinitev s preteklo kulturo in umetnostjo; hotenje po novosti (invenciji) kot bistveni sestavini umetnosti; opredelitev avantgardnih gibanj in njihovih skupnih značilnosti; pomen manifesta ob uveljavitvi avantgardnih skupin	Oprelitev modernizma in njegove temeljne značilnosti; poznavanje skupnih značilnosti avantgardnih gibanj in njihovega nastopanja	Modernizem, avantgarda, manifest, invencija	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	--	---	--

Fauvizem

Fauvizem kot slikarska smer brez natančno izdelanega programa; družji jo uporaba močnih čistih barv in poenostavljenih ploskovitih oblik	Poznavanje in razumevanje fauvizma kot slikarske smeri, ki stopnjuje moč izraza z uporabo čistih barv	Fauvizem	H. Matisse: Portret z zeleno črto, H. Matisse: Ples, H. Matisse: Rdeča soba
--	---	----------	---

Ekspressionizem

Ekspressionizem kot protest zoper družbeno dogajanje; intenzivne barve in deformacija oblik kot osebni izraz razpoloženja in duhovnega doživetja; vpliv obrednih mask neevropskih kultur; pomen in uporaba grafike; ekspressionistični skupini Die Brücke (Most) in Der blaue Reiter (Modri jezdec)	Poznavanje vsebinskih in oblikovnih novosti ekspressionističnega slikarstva; predstavitev predhodnikov ekspressionizma ter skupin Die Brücke in Der blaue Reiter	Ekspressionizem, Die Brücke, Der blaue Reiter, deformacija oblik	E. L. Kirchner: Avtoportret z modelom; E. Nolde: Ples okoli zlatega teleta; F. Marc: Modri konj 1
---	--	--	---

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Kubizem			
Vzpostavitev novih oblikovnih in konceptualnih načel; spremenjena načela kompozicije in perspektive; analitično razstavljanje predmetov na geometrijske oblike; vpliv afriške kulture; simultanost dogajanja kubističnega jezika; kolaž kot nova tehnika	Poznavanje in razumevanje pomena novih oblikovnih načel kubizma; védenje o vplivu afriške umetnosti na oblikovanje kubizma	Kubizem, kolaž, družbeno angažirana umetnost	<u>P. Picasso: Avignonske gospodične</u> , P. Picasso: Tihožitje s pletenim sedežem, <u>P. Picasso: Guernica</u> ; G. Braque: Portugalec
Futurizem			
Gibanje, ki poudari potrebo po prelomu s preteklostjo; osrediščenje na prihodnost, povečevanje tehnike, vojne, hitrosti, gibanja; ponazoritev razgibanosti v časovnem zaporedju	Poznavanje in razumevanje futurizma kot gibanja, ki je rušilno razpoloženo do preteklosti in slavi sodobno civilizacijo; prepoznavanje hkratnosti dogajanja in gibanja v oblikovni likovni govorici	Futurizem	C. Carrà: Pogreb anarhista Gallija; U. Boccioni: Edinstvene oblike nadaljevanja v prostoru; G. Balla: Dinamizem psa na vrvici
Konstruktivizem			
Zahteva, naj bo umetnost uporabna v vsakdanjem življenju; ideja, da je umetnik delavec; uporaba novih materialov pri konstruiranju sil in napetosti v prostoru	Poznavanje in razumevanje konstruktivizma kot smeri, ki poudarja povezanost umetnosti in življenja; prepoznavanje načela konstruiranja sil in napetosti v prostoru	Konstruktivizem	V. Tatlin: Spomenik tretji internacionali; N. Gabo: Ženska glava; A. Pevsner: Konstrukcija
Dadaizem			
Dadaizem kot posebna umetniška drža, ki vključuje provokacijo in ironijo; umetniški upor proti obstoječemu redu; problematiziranje umetnosti in vzpostavljanje novih oblik umetnostnega izraza; močan vpliv na nadrealizem	Poznavanje in razumevanje dadaizma kot upora proti obstoječemu redu; poznavanje dadaističnega problematiziranja umetnosti in vzpostavljanja novih oblik umetnostnega izraza	Dadaizem, fotomontaža, ready-made, asemblaž	M. Duchamp: Akt, ki se spušča po stopnišču, <u>M. Duchamp: Fontana</u> , M. Duchamp: L. H. O. O. Q.; K. Schwitters: Merzbild 25A: konstelacija
Nadrealizem			
Nov pogled na življenje in svet; neobremenjeno, impulzivno ustvarjanje, razumljeno kot psihični avtomatizem; vključevanje toka podzavesti in sanj; uvajanje novih slikarskih tehnik in vzpostavitev različnih ustvarjalnih prijemov	Poznavanje in razumevanje nadrealističnega pogleda na svet ter vključevanja sveta podzavesti in sanj v življenje in ustvarjanje; poznavanje novih slikarskih tehnik in različnih prijemov pri nadrealističnem ustvarjanju	Nadrealizem, psihični avtomatizem	M. Ernst: Nevestina toaleta; S. Dalí: Vztrajnost spomina; R. Magritte: Evklidovi sprehodi; J. Miró: Nizozemski interier; P. Klee: Portret gospe P. na jugu; M. Chagall: Avtoportret s sedmimi prsti

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	---	---

Abstraktne smeri

Ne kot smer ali zgodovinski slog, ampak kot način likovnega izražanja, ki se v raznih oblikah ohranja do danes; slike imajo samo likovno vsebino; barva, oblika, kompozicija, ploskev, prostornina spregovorijo same zase; različne usmeritve, lirična in geometrična abstrakcija; suprematizem

Poznavanje abstraktne (nefiguralne, brezpredmetne) umetnosti kot posebnega likovnega izražanja, ki ne obnavlja oblik iz stvarnega sveta in nima vsebine v pravem pomenu besede; védenje, da stopajo v ospredje prvine likovnega izražanja; ločevanje lirične in geometrične abstrakcije

Postopek abstrahiranja, abstraktna umetnost, lirična in geometrična abstrakcija, suprematizem, likovna vsebina

V. Kandinski: Kompozicija IV,
V. Kandinski: Črni lok;
P. Mondrian: Drevo,
P. Mondrian: Kompozicija z rdečo, rumeno in modro;
K. Malevič: Suprematistična kompozicija,
K. Malevič: Črni kvadrat na belem ozadju

Kiparstvo prve polovice 20. stoletja

Novi materiali in različni načini obdelave kipa; usmerjenost k abstrakciji; sopostavljanje polnih in praznih form; vodilni predstavniki: Constantin Brancusi, Hans Arp, Henry Moore in Alberto Giacometti

Poznavanje kiparstva prve polovice 20. stoletja kot vzporednice slikarskemu raziskovanju; zavest o uporabi novih materialov, o usmeritvi k abstrakciji, o sopostavljanju polnih in praznih oblik, o vključevanju notranjega prostora in o gibljivi plastiki

Polne forme, prazne forme, notranji prostor

C. Brancusi: Poljub,
C. Brancusi: Ptica v prostoru;
H. Arp: Portret Tristana Tzare

► SLIKARSTVO IN KIPARSTVO PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Eksodus evropskih umetnikov v Ameriko in vzpon New Yorka kot novega središča sodobne umetnosti sredi stoletja; abstraktni ekspresionizem kot ameriški prispevek k moderni umetnosti (slikarstvo barvnega polja, slikarstvo geste); gibljive plastike – mobilii; popart s tematiko cenene porabniške kulture kot odziv na umetnost za elite in odziv na filozofsko osnovo abstraktnega ekspresionizma; vznik množične kulture; naglo zaporedje več umetnostnih smeri (opart, kinetična umetnost, minimalizem, fotorealizem); razčlenjevanje umetniškega predmeta in uveljavitev konceptualizma; umetnost v zunajgalerijskih prostorih (landart); bodyart; vloga sodobnega umetnostnega sistema (umetniki, kritiki, galeristi, zbiralci, moč medijev); vloga velikih razstav sodobne umetnosti

Poznavanje zgodovinskih okoliščin, ki privedejo do vzpona newyorške šole po drugi svetovni vojni; poznavanje vsebinskih in oblikovnih značilnosti abstraktnega ekspresionizma; poznavanje in razlaga vsebinskih in oblikovnih novosti poparta; prepoznavanje in navedba ključnih usmeritev in značilnosti umetnosti druge polovice 20. stoletja; zavedanje o pomenu in vlogi sodobnega umetnostnega sistema

Abstraktni ekspresionizem, akcijsko slikarstvo, barvno polje, gesta, popart, opart (optična umetnost), arte povera, minimalizem, konceptualizem, landart, kinetična umetnost (mobilii), fotorealizem; bodyart; hepening/performans

J. Pollock: Številka 3;
M. Rothko: Številka 8;
H. Moore: Kralj in kraljica,
H. Moore: Ležeča figura;
A. Calder: Lok cvetličnih lističev;
V. Vasarely: sitotisk CTA 102;
A. Warhol: sitotisk Pločevinka Campbellove juhe,
A. Warhol: Diptih Marilyn;
L. Fontana: Prostorski koncept;
D. Judd: Brez naslova;
R. Smithson: Spiralni pomol;
G. Segal: Newyorški bar;
F. Bacon: Študija papeža Inocenca IX.;
J. Beuys: Kako pojasniti slike mrtvemu zajcu;
M. Abramović: Ritem 0

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmi se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
---------	-------	--	--

► SLOVENSKO SLIKARSTVO IN KIPARSTVO 20. STOLETJA

Uvod v slikarstvo in kiparstvo 20. stoletja na Slovenskem

20. stoletje kot čas utrjevanja slovenske samozavesti (vloga Ljubljane kot prestolnice); med vojnami umetniki študirajo v tujini (Pariz, Praga, Zagreb); z impresionizmom sledenje razvoju modernizma v zahodni Evropi; počasno prodiranje abstrakcije in ohranjanje predmetno prepoznavne zasnove likovnega dela (barvni realizem); takoj po drugi svetovni vojni kratko obdobje socialističnega realizma; v 50. letih prvi primeri abstraktne umetnosti in njena uveljavitev v 60. letih	Poznavanje razvoja modernizma na Slovenskem	Socialistični realizem	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji
--	---	------------------------	--

► Slovensko slikarstvo in kiparstvo prve polovice 20. stoletja

Ekspressionizem in nova stvarnost

Odziv na spremembe, vpliv kataklizme prve svetovne vojne; heterogeno gibanje; avtorje veže oblikovni subjektivizem (deformacija oblik, ekspresivno popačenje); ekspressionizem kot močna čustvena izraznost; poudarjeno zavzemanje za duhovno prenavo; nova stvarnost kot smer, ki odslikava predmetni svet okrog sebe	Poznavanje in razumevanje slovenskega likovnega ekspressionizma kot odgovora na izkušnjo prve svetovne vojne in povojne stvarnosti; prepoznavanje oblikovnih in vsebinskih značilnosti ekspressionizma in nove stvarnosti	Nova stvarnost, ekspressionizem, družbenokritična umetnost	F. Kralj: Umetnik, F. Kralj: Družinski portret, F. Kralj: Kmečki in mestni otroci; T. Kralj: Zadnja večerja, T. Kralj: Avtoportret z ženo, T. Kralj: Kmečka svatba; V. Pilon: Portret Marija Kogoja, V. Pilon: Stara elektrarna na Hublju, V. Pilon: Tihožitje s hruško; B. Jakac: Koncert, B. Jakac: Ulica ponoči
--	---	--	--

Slovenska avantgarda in nadrealizem

Kratkotrajnost, omejenost na ozek krog ljudi, mednarodna usmerjenost; delovanje skupine pri reviji Tank in multimedijško povezovanje vej umetnosti (likovnost, glasba, gledališče, literatura) v umetniški dogodek; Avgust Černigoj kot utemeljitelj konstruktivizma na Slovenskem na likovnem področju; povezave z italijanskim futurizmom; Stane Kregar kot nadrealist, po drugi svetovni vojni pa začetnik abstraktne umetnosti pri nas	Zavest o kratkotrajnosti slovenske avantgarde in njeni mednarodni usmerjenosti; poznavanje novomeške pomladi; védenje o delovanju skupine pri reviji Tank in večmedijskem povezovanju umetnosti v umetniški dogodek; poznavanje vloge Černigoja kot utemeljitelja konstruktivizma na Slovenskem na likovnem področju; poznavanje Kregarjevega nadrealizma in povojne abstrakcije	Novomeška pomlad, revija Tank, povezovanje med različnimi zvrstmi umetnosti	Naslovnica revije Tank; A. Černigoj: Portret Srečka Kosovela; S. Kregar: Večer v maju
--	--	---	---

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
----------------	--------------	--	---

Barvni realizem

Značilno ohranjanje figuralne osnove likovnega dela v umetnosti pred drugo svetovno vojno; vrnitev k tradicionalnim ikonografskim temam	Poznavanje barvnega realizma kot smeri, ki ohranja figuralno osnovo likovnega dela in pomeni vračanje k tradicionalnim ikonografskim temam	Barvni realizem, magični realizem	G. A. Kos: Tihožitje z vinskim kozarcem; M. Maleš: Spomin na Benetke; F. Mihelič: Ptujška Gora
---	--	-----------------------------------	--

► Slovensko kiparstvo in slikarstvo druge polovice 20. stoletja

Umetnost po drugi svetovni vojni

Uveljavitev modernizma po letu 1950; modernistična figuralika in osebna izrazna likovna govorica avtorjev; prehod v abstrakcijo v slikarstvu in kiparstvu; nastop informela	Poznavanje in razumevanje povojnih usmeritev slovenskega slikarstva, modernistična figuralika, abstrakcija, informel; prepoznavanje oblikovnih in vsebinskih značilnosti posameznih usmeritev	Modernistična figuralika, abstrakcija, informel	G. Stupica: Miza z igračkami, G. Stupica: Veliki svetli avtoportret, G. Stupica: Zmagoslavje Flore; <u>M. Pregelj: Pompejansko omizje</u> , M. Pregelj: Avtoportret; F. Mihelič: Kvintet; Z. Kalin: Otroške igre III; S. Kregar: Po žetvi; D. Tršar: Človek v času in prostoru; J. Savinšek: Portret Mile Kačič, J. Savinšek: spomenik Ivanu Tavčarju, J. Savinšek: Ženski torzo; Z. Mušič: Preprosta ograda, Z. Mušič: Nismo poslednji; S. Tihec: Akvamobil/ kinetični objekt: križi
---	---	---	--

Ljubljanska grafična šola

Skupina umetnikov med vojnama, ki se intenzivno ukvarja z grafiko, po drugi svetovni vojni vpliva na nastanek Ljubljanske grafične šole in uveljavitev Mednarodnega grafičnega bienala v Ljubljani; kakovost in pomen slovenske grafike v svetovnem merilu; vodilni predstavniki Božidar Jakac, Riko Debenjak, Miha Maleš, Marjan Pogačnik, Lojze Spacal, France Mihelič in Janez Bernik	Poznavanje Ljubljanske grafične šole in njenega razmerja z Mednarodnim grafičnim bienalom v Ljubljani, zavest o kakovosti in pomenu slovenske grafike v svetovnem merilu	Ljubljanska grafična šola, ljubljanski Mednarodni grafični bienale	R. Debenjak: jedkanica Kraška kariatida; F. Mihelič: lesorez Mrtvi kurent; M. Maleš: monotipija Makedonke; M. Pogačnik: jedkanica Pomladna svečanost; L. Spacal: lesorez Kraški portal; J. Bernik: barvna jedkanica in akvatinta Pismo
--	--	--	---

Vsebine	Cilji	Pojmi (pri podčrtanih pojmih se predvideva tudi poznavanje vsebine)	Seznam umetniških del (pri podčrtanih delih se predvideva tudi poznavanje vsebine)
Nastop neoavantgard			
Skupina OHO kot neoavantgarda šestdesetih let; sočasnost z evropskimi umetnostnimi tokovi, podiranje tradicionalnega statusa galerijske umetnosti s hepeningi, performansi, javnimi nastopi; neokonstruktivizem	Zavest o delovanju in razsežnostih neoavantgardne skupine OHO	Neoavantgarda, hepening, performans, neokonstruktivizem	OHO (Milenko Matanović): Žito in vrvica; OHO (Marko Pogačnik): Mavčni odlitki stekleničk in drugih predmetov; D. Tršar: svetlobni objekt SO IV
Premik iz modernizma v postmodernizem			
Pojav nove podobe kot prevlade figuralike nad abstrakcijo; skupina Irwin kot retroavantgarda osemdesetih in devetdesetih let z značilnim uporabljanjem in navajanjem zgodovinskih avantgard (retroprincip, eklekticizem, uprizarjanje ideologije); procesi v umetnosti devetdesetih let in sodobna umetnost, ambientalni umetniški projekti, umetniški projekt spaja različne medijske prakse (pomen tehnologije)	Zavest o novi podobi kot premiku iz modernizma v postmodernizem in o procesih v sodobni umetnosti	Nova podoba, postmodernizem, retroavantgarda, prostorske instalacije, videoumetnost, večmedijska umetnost	Ž. Marušič: Uspavanka ali tri krave za štiri; E. Bernard: Istrski palimpsest; J. Slak Đoka: Povšetova mast bi fri; <u>Irwin: Kapital</u>

4.7 Izbor temeljnih spomenikov

Pri nalogah odprtega, esejističnega tipa, to je v delu B obeh izpitnih pol, je na voljo ta izbor temeljnih spomenikov.

Izpitna pola 1 – del B

1. Situla z Vač, ok. 500 pr. n. št.
2. Partenon, Atene, 447–432 pr. n. št.
3. Miron, Metalec diska, ok. 450 pr. n. št.
4. Panteon, Rim, 118–125
5. Cerkev San Vitale, Ravenna, 526–547
6. Cerkev Saint-Sernin, Toulouse, ok. 1080–ok. 1120
7. Zahodni portal cerkve Saint-Lazare, Autun, 1130–1135
8. Cerkev Notre-Dame, Reims, 1211–konec 13. stoletja
9. Giotto, Kapela Scrovegni, Padova, 1303–1305
10. Sijajni horarij vojvode Berryjskega (meseca januar in maj), 1413–1416
11. Romarska cerkev na Ptujski Gori, ok. 1398–ok. 1420
12. Poslikava oboka prezbitarija cerkve v Mirni (tip kranjskega prezbitarija), 1463–1465
13. Donatello, David, ok. 1440
14. Sandro Botticelli, Pomlad, ok. 1478
15. Jan van Eyck, Portret Arnolfinijev, 1434
16. Donato Bramante, Tempietto, Rim, po 1502
17. Michelangelo, Mojzes, 1513–1515
18. Leonardo, Zadnja večerja, 1495–1498
19. Rafael, Atenska šola, 1508–1511
20. Michelangelo, strop Sikstinske kapele, 1508–1512, in Poslednja sodba, 1536–1541
21. Tizian, Assunta, 1516–1518
22. Albrecht Dürer, Avtoportret v krznenem plašču, 1500
23. Giambologna, Merkur, 1580
24. Celjski strop, ok. 1600

Izpitna pola 2 – del B

25. Gian Lorenzo Bernini, Zamaknjenje sv. Terezije, 1647–1652
26. Caravaggio, Poklicanje sv. Mateja, 1599–1600
27. Peter Paul Rubens, Ugrabitev Levkipovih hčera, 1617–1618
28. Rembrandt, Nočna straža, 1642
29. Diego Velázquez, Las meninas, 1656
30. Andrea Pozzo, Stolnica v Ljubljani (poslikava Giulio Quaglio), 1701–1706
31. Francesco Robba, Vodnjak treh kranjskih rek, Ljubljana, 1743–1751
32. Jacques-Louis David, Prisega Horacijev, 1784
33. Eugène Delacroix, Sardanapalova smrt, 1827
34. Gustave Courbet, Pogreb v Ornansu, 1849–1850
35. Ivana Kobilca, Poletje, 1889–1890
36. Claude Monet, Impresija, vzhajajoče sonce, 1872
37. Ivan Grohar, Sejalec, 1907
38. Vincent van Gogh, Zvezdna noč, 1889
39. Auguste Rodin, Meščani Callaisa, 1884–1889
40. Walter Gropius, Bauhaus, Dessau, 1925–1926
41. Le Corbusier, Notre-Dame-du-Haut, Ronchamp, 1950–1955
42. Jože Plečnik, NUK, Ljubljana, 1936–1941
43. Pablo Picasso, Guernica, 1937
44. Marcel Duchamp, Fontana, 1917
45. Vasilij Kandinski, Kompozicija IV, 1911
46. Henry Moore, Kralj in kraljica, 1952–1953
47. Marc Rothko, Številka 8, 1952
48. Marij Pregelj, Pompejansko omizje, 1962
49. Irwin, Kapital, 1990

5 PRIMERI NALOG ZA PISNI IZPIT*

5.1 Naloga polodprtega tipa

1. Slovensko slikarstvo in kiparstvo 20. stoletja

1.1. Katera umetnostna smer 20. stoletja je predstavljena s slikama 1 in 2? Navedite dve njeni značilnosti.

(3 točke)

1.2. Avantgardna gibanja v prvi polovici 20. stoletja na Slovenskem so vezana na ozek krog ustvarjalcev. Oglejte si slike 3 in 4 ter opredelite, kateri avantgardni smeri sta predstavljeni, pri vsaj eni pa dopišite tudi avtorja likovnega dela.

Slika 3: _____

Slika 4: _____

(3 točke)

1.3. V šestdesetih letih 20. stoletja so se na Slovenskem obudila avantgardna gibanja, ki jih zaradi razlikovanja od avantgard pred drugo svetovno vojno imenujemo neoavantgarda. Ob slikah 5 in 6 poimenujte osrednjo neoavantgardno skupino tega časa ter opišite dve značilnosti njenega ustvarjanja.

(3 točke)

1.4. Uveljavitev modernističnih stremeljenj je po drugi svetovni vojni v likovni umetnosti odsevala tudi v kiparstvu. Oglejte si slike 7, 8 in 9 ter navedite tri novosti v kiparskem oblikovanju tega časa.

(3 točke)

---

* Vse slike so v barvni prilogi.

1.5. Povežite imena kiparjev z njihovimi deli, predstavljenimi na slikah 7, 8 in 9. Na črte poleg imen zapišite številke del, ki jim pripadajo.

Drago Tršar – slika št. _____

Zdenko Kalin – slika št. _____

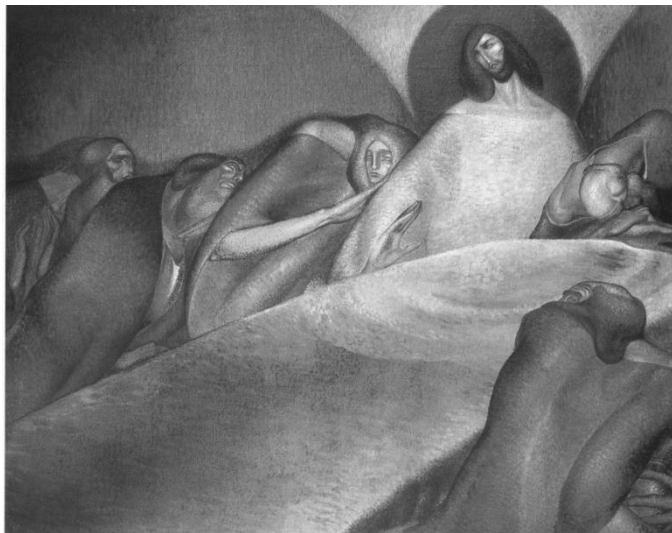
Jakob Savinšek – slika št. _____

(3 točke)

Slika 1

(Vir: <http://zerogravity.mg-lj.si/slo/telo/pilon4.htm>. Pridobljeno: 13. 6. 2013.)

Slika 2

(Vir: S. Bernik idr.: Ekspresionizem in nova stvarnost na Slovenskem, Moderna galerija, Ljubljana 1986)

Slika 3

(Vir: S. Bernik idr., Umetnost na Slovenskem od prazgodovine do danes, Mladinska knjiga, Ljubljana 1998)

Slika 4

(Vir: S. Bernik idr., Umetnost na Slovenskem od prazgodovine do danes, Mladinska knjiga, Ljubljana 1998)

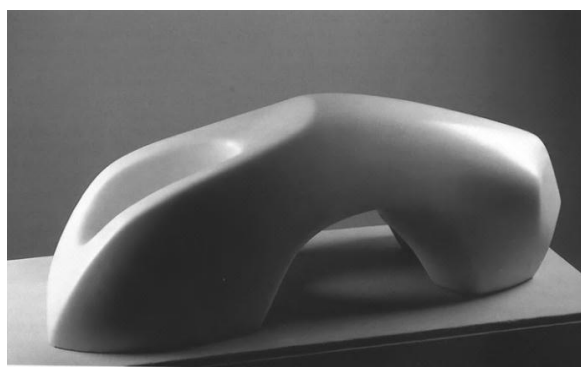
Slika 5
 (Vir: S. Bernik idr., Umetnost na Slovenskem od prazgodovine do danes, Mladinska knjiga, Ljubljana 1998)

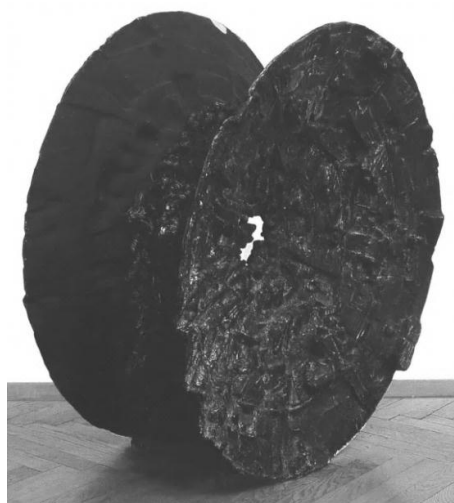
Slika 6
 (Vir: <http://www digitizing-ideas.hr/>. Pridobljeno: 13. 6. 2013.)

Slika 7
 (Vir : S. Bernik idr., Umetnost na Slovenskem, Mladinska knjiga, Ljubljana 1998)

Slika 8
 (Vir : S. Bernik idr., Umetnost na Slovenskem, Mladinska knjiga, Ljubljana 1998)

Slika 9
 (Vir : S. Bernik idr., Umetnost na Slovenskem, Mladinska knjiga, Ljubljana 1998)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ ekspresionizem	Za 1 pravilno rešitev 1 točka.
	2	dve od: ♦ Notranje, psihično doživljanje sveta se izrazi na zunanosti človeških postav. ♦ Slikanje s hitrimi, dramatičnimi, ekspresivnimi potezami. ♦ Groba stilizacija oblik, ki izražajo močna čustva, kot odziv na napoved in grozote prve svetovne vojne. ♦ Neobičajne kompozicije in nenaravno preoblikovana telesa. ♦ Intenzivne barve.	
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ slika 3 – konstruktivizem	
	1	♦ slika 4 – nadrealizem	
	1	ena od: ♦ Avgust Černigoj (slika 3) ♦ Stane Kregar (slika 4)	
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ skupina OHO	Za 1 pravilno rešitev 1 točka.
	2	dve od: ♦ Umetniški predmet ni več nujen plod umetnikovega ustvarjalnega dela, nadomestijo ga <i>readymades</i> , <i>hepeningi</i> in <i>performansi</i> ali dela v naravi (<i>landart</i>). ♦ Meje med posameznimi vrstami umetnosti niso več jasne, v likovno umetnost se vključujeta književnost in gledališče. ♦ Umetniki želijo prestopiti iz ateljejev in galerij v javni prostor, med ljudi, pa tudi v krajino, v naravo. ♦ Spremenijo se odnosi med umetnikom, umetniškim delom in občinstvom, ki postane bolj vključeno v umetniško delo. ♦ Umetnina ni več zgolj estetski predmet, ampak postane bolj družbeno pogojena. ♦ Značilna je uporaba novih neobičajnih materialov: zemlje, kamenja, stekla, papirja, vrvi ... ♦ Zelo pomembna postane foto- in videodokumentacija, ki lahko nadomestita umetniško delo.	
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	3	tri od: ♦ V ospredju je izrazito osebni likovni izraz, ki ga oblikuje vsak posamezen avtor. ♦ Človeška telesa so prikazana poenostavljeno, detajli so opuščeni, včasih so okrnjene tudi telesne oblike. ♦ Figure so velikokrat geometrično stilizirane ali pa imajo ekspresivno razgibano površino. ♦ Realne oblike prehajajo v abstraktne. ♦ Kiparji raziskujejo abstrakten odnos med izbočeno in vbočeno obliko, med praznino in polnostjo. ♦ Kiparji na novo razmišljajo o tradicionalnih temah, kakršen je akt, pa tudi o sodobnih figuralnih izzivih, npr. kako upodobiti razosebljenost posameznika v množici. ♦ Značilni so raznovrstni materiali in raznovrstna obdelava kiparskih površin.	Za 1 pravilno rešitev 1 točka.

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ Drago Tršar – slika 9	
	1	♦ Zdenko Kalin – slika 7	
	1	♦ Jakob Savinšek – slika 8	
Skupaj	3		

5.2 Naloga odprtega tipa

Oglejte si umetniško delo na sliki 1 in ga predstavite tako, da:

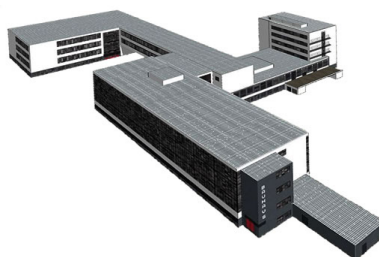
- Zapišete ime umetnika ali skupine (razen če gre za anonimnega umetnika ali anonimno skupinsko delo), naslov umetniškega dela (pri arhitekturi pa njegovo ime in kraj, kjer stavba stoji), vsaj približen čas nastanka, tehniko ali material, približno velikost in to delo slogovno opredelite. (4 točke)
  - Razčlenite oblikovne značilnosti dela (oblikovanje telesnosti, oblikovanje prostora (perspektiva), kompozicija, barve, svetloba, tekstura ...; pri kiparstvu in arhitekturi še prostornina, masa, struktura ...) tudi glede na njegove materialne značilnosti in posebnosti v tehnično-obrtni izvedbi. (3 točke)
  - Razčlenite vsebinske značilnosti dela (ikonografski motiv, tema, sporočilo ...). (3 točke)
  - Navedete okoliščine nastanka umetnine, umetniške vplive in pomen za umetnost. (3 točke)
  - Primerjajte delo na sliki 1 s tistim na sliki 2 glede na vsebino, obliko in vplive na njegov nastanek ter mlajše arhitekte. (To vprašanje se spreminja glede na izbiro umetniških del.) (5 točk)
  - Primerjalno opredelite svoj odnos do obeh del. (2 točki)
- Skupaj 20 točk**

Odgovarjate tako, da navajate elemente naloge v zaporedju, napisanem v vprašanjih. Oblikujte smiselno povezano besedilo v tekočih stavkih. Izogibajte se splošnim opredelitvam. Dolgo naj bo od 200 do 350 besed.

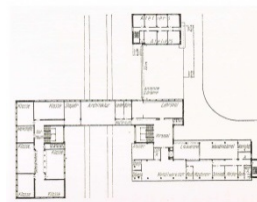
Slika 1

(Vir: <http://openbuildings.com/buildings/bauhaus-profile-2572#!buildings-media/3>. Pridobljeno: 9. 5. 2013.)

Slika 1 a

(Vir: <http://www.faltplatte.de/t3/index.php?id=387&L=1>. Pridobljeno: 9. 5. 2013.)

Slika 1 b

(Vir: <http://followthecreativepath.blogspot.com/2011/06/taubhaus.html>. Pridobljeno: 9. 5. 2013.)

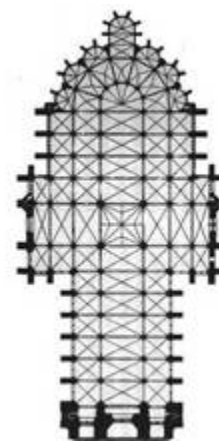
Slika 2

(Vir: <http://fr.wikipedia.org>. Pridobljeno: 27. 11. 2013.)

Slika 2 a

(Vir: <http://profblanchardclass.blogspot.com/2011/03/gothic-art.html>. Pridobljeno: 27. 11. 2013.)

Slika 2 b

(Vir: <http://www.shafe.co.uk/art/>. Pridobljeno: 27. 11. 2013.)

Navodila za ocenjevanje

Navodila za ocenjevanje so pripravljena v skladu s poglavjem 3.2 »Tipi nalog in ocenjevanje« in z merili ocenjevanja posameznih delov izpita, ki so objavljena v poglavju 3.3.2.

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o umetniškem delu	Ime umetnika, naslov izbranega umetniškega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, okviren čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje.	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	Navedena ni nobena od oblikovnih lastnosti umetniškega dela.	0 točk	3 točke
	Opis motiva in navedba ter opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (telesnost, prostor, kompozicija, barve, svetloba, tekstura, ...) izbranega umetniškega dela, razčlemba je pomanjkljiva.	1–2 točki	
	Navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in strukturo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom.	3 točke	
3. vsebinska razčlemba	Navedena ni nobena od vsebinskih lastnosti umetniškega dela.	0 točk	3 točke
	Opis in prepoznava ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna.	1–2 točki	
	Natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna.	3 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	Naveden ni noben od zahtevanih elementov.	0 točk	3 točke
	Pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano umetniško delo; razlaga in primerjava nista jasni; primerjava je pomanjkljiva in nejasna.	1–2 točki	
	Celovita navedba okoliščin in smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi ter jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna; primerjava je celovita in jasna.	3 točke	

5. primerjava umetniških del	Ni zahtevane primerjave.	0 točk	5 točk
	Navedena je ena zahtevana primerjava.	1 točka	
	Navedeni sta dve zahtevani primerjavi.	2 točki	
	Navedene so tri zahtevane primerjave.	3 točke	
	Navedene so štiri zahtevane primerjave.	4 točke	
	Nevedenih je pet zahtevanih primerjav.	5 točk	
6. opredelitev odnosa do obeh umetniških del	Odnos do obeh umetniških del ni naveden.	0 točk	2 točki
	Odnos do obeh umetniških del je zapisan.	1 točka	
	Odnos do obeh umetniških je smiselno opredeljen z utemeljitvijo.	2 točki	

Skupno število točk: 20

Primer rešitve

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Walter Gropius ♦ Bauhaus ♦ 1925–26 ♦ steklo, jeklo, beton ♦ stavba velikih mer ♦ Dessau, Nemčija ♦ modernizem, funkcionalizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Šolsko poslopje sestavljajo trije veliki med seboj povezani stavbni bloki. Deli stavbe so premišljeno razdeljeni po dejavnostih, ki bi v njih potekale. Vsakega od njih je arhitekt oblikoval drugače. Kompozicija je izrazito asimetrična. ♦ Celoto sestavljajo: povsem stekleno trinadstropno krilo z delavnicami, s strogimi vrstami oken členjen trinadstropni blok, namenjen poklicni šoli, in petnadstropni stolpič s študentskimi sobami, ki z izstopajočimi balkoni daje kompleksu grafični poudarek. Dvonadstropni most s prostori za administracijo povezuje delavniški blok s šolskim. Enonadstropna stavba z dvorano, odrom in jedilnico povezuje delavniško krilo z dijaškim domom. ♦ V celotnem kompleksu prevladujejo svetli toni, ki ustvarjajo oster kontrast s kovinskimi okvirji v temni barvi. ♦ Tehnološko je stavba najsodobnejša gradnja tistega časa: skelet je iz armiranega betona s polnilom iz opeke, stropi so v pritličju dežnikasto odprti, ravne strehe so pohodne. Gradnja ne skriva svoje konstrukcije. ♦ Z železobetonom in steklom je Gropius ustvaril novo pojmovanje stene: okenska stena ne deluje več kot stena, ampak le kot klimatska pregrada med notranjščino in zunanjščino. Oba prostora povezuje, ne ločuje. ♦ Na vogalih se steklene površine stikajo brez vmesnega nosilca. Stene nimajo več nosilne funkcije, ampak so to prevzele jeklene ali betonske mreže. ♦ Horizontalne in vertikalne linije so v ravnotežju. Stavba je utelešenje modernih idealov industrijske estetike: oblike so preproste, geometrične, prostori pa oblikovani kakor pri enostavnem sestavljanju kvadrov.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Če gledamo poslopje iz zraka, je podobno letalskim propelerjem, ki so jih izdelovali v bližini Dessaua. Propeler je bil novost v industrijski revoluciji in zato so ga kot motiv prevzeli številni moderni umetniki. ♦ Osnovna struktura stavbnih kril vsebinsko sledi delovanju šole. Vsaka enota ima svojo funkcijo. ♦ Stavba odseva program šole, ki je poudarjal prepletenost obrtniškega in umetniškega dela, pisarniški del pa deluje kot komandni most med enotami. ♦ Delavnice so v popolnoma zastekljenem delu, to pa zagotavlja dobre možnosti za delo. Torej oblika sledi funkciji, kar je zagovarjal funkcionalizem. ♦ Pisarniški del povezuje posamezne enote stavbe. ♦ Steklена stena več ne ločuje, ampak povezuje zunanost in notranost brez pregrad. ♦ Stene postanejo zavese, ki le varujejo notranjščino pred dežjem, mrazom in hrupom. ♦ Vsi elementi gradnje odsevajo novo industrijsko estetiko.

4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Arhitekt stavbe Walter Gropius je bil direktor te šole za oblikovanje. Stavba je prelomnica v razvoju moderne arhitekture – uporabljeni so novi materiali (steklo, beton, jeklo) in uresničeno modernistično vodilo, da oblika sledi funkciji. Tako imenovani funkcionalizem se je kmalu zelo razširil po vsej Evropi in Severni Ameriki. ♦ Bauhaus je iznašel novo industrijsko estetiko, kar je vplivalo na industrijsko vnaprej izdelane elemente, ki so jih nato uporabili za gradnjo stavb. To je vodilo v njihovo tipiziranje. ♦ Bauhaus je iznašel tudi nove pedagoške načine poučevanja umetniških predmetov, ki jih take in podobne šole uporabljajo še danes. ♦ Umetniki, ki so se šolali na Bauhausu, naj bi s kakovostno oblikovanimi industrijskimi izdelki ustvarjali boljše družbo. ♦ Industrijska proizvodnja kakovostno oblikovanih izdelkov je izdelke pocenila in tako so bili dostopnejši širšemu krogu. ♦ Med učitelji je bila vrsta pomembnih umetnikov tistega časa. Bauhaus je bil ustanovljen leta 1919 v Weimarju, a zaradi političnih zaostritev so šolo preselili v Dessau. ♦ Leta 1932 so nacisti šolo zaprli, Laszlo Moholy-Nagy pa jo je 1937 (New Bauhaus) odprl v Chicagu. ♦ Stavba Bauhauusa je z drzno uporabo stekla v obliki velikih prosojnih površin, jasno prostorsko členitvijo in funkcionalno ureditvijo celote ter domišljeno sintezo arhitekture, notranje opreme in pohištva postala paradigma modernega gibanja. ♦ Na to arhitekturo so vplivale tudi sočasne avantgarde v slikarstvu, kakršna sta ekspresionizem in kubizem.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Prvo delo je javna oz. profana stavba (šolsko poslopje), drugo delo je sakralna stavba. ♦ Prvo delo je šola, stavba za izobraževanje, drugo delo pa je namenjeno hranjenju dragocenih relikvij, opravljanju božje službe in zbiranju vernikov. ♦ Obe stavbi sta bili poleg osnovne funkcije namenjeni tudi zbiranju in druženju ljudi. ♦ Prva arhitektura je sestavljena iz več stavb, druga pa je enotna, homogena stavba. ♦ Prva stavba je prilagojena človeku in njegovemu kvalitetnemu bivanju, druga stavba pa poudarja teološko idejo o dvigovanju duše k Bogu. ♦ Obe stavbi sta skeletni gradnji; pri prvi je osnovni material armirani beton, pri drugi pa kamen; nobena arhitektura ne skriva svoje konstrukcije. ♦ Obe arhitekturi imata velike »steklene stene«. ♦ Prva arhitektura je brez dekorja, druga pa je polna dekoracije in arhitekturne plastike. ♦ Modernizem je težil k industrijsko predizdelanim elementom, gotska gradnja pa je temeljila na sodelovanju številnih rokodelskih profilov. ♦ Gropius je korenito prekinil s tradicijo, gotska katedrala pa temelji na romanski arhitekturi. ♦ Obe arhitekturi sta imeli močan vpliv na mlajše arhitekto: Gropius na predstavnike mednarodnega sloga, ob gradnji katedrale pa se je izoblikovalo več stavbnih mojstrov in kiparjev, ki so svoje znanje uporabili pozneje pri svojem delu.
6	<p>dve od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do umetniških del iz naloge z utemeljitvijo.

6 UMETNOSTNOZGODOVINSKI PRAKTIKUM

Notranji del izpita omogoča izbiro različnih oblik umetnostnozgodovinskega praktikuma oziroma kandidatovega neposrednega stika z umetniškimi deli in umetnikovim ustvarjalnim procesom.

Umetnostnozgodovinski praktikum predvideva srečanje z umetnostnimi spomeniki in umetnostnimi celotami na terenu (v odprtem okolju ali v galerijah/muzejih) in obisku vodilnih razstav ter v umetniških ateljejih.

Umetnostnozgodovinski praktikum kandidati opravijo pod učiteljevim vodstvom v okviru pouka.

Raziskovalna naloga lahko nadomesti umetnostnozgodovinski praktikum v skladu s pravili o priznavanju raziskovalnih nalog, ki jih je sprejela DK SM.

6.1 Namen

Umetnostnozgodovinski praktikum:

- izpopolnjuje in dopolnjuje znanje, pridobljeno pri pouku;
- omogoča, da kandidat izrazi svoje dodatno znanje in spoznanja, pridobljena pri raziskovalnem delu;
- kandidatu omogoča izražanje čustvenega in večplastnega odnosa do umetniškega dela.

6.2 Vsebina

Vse oblike umetnostnozgodovinskega praktikuma pripravi učitelj, kandidati pa pri tem dejavno sodelujejo. Tema ogledov mora biti povezana z izpitnimi vsebinami iz kataloga, predvsem z območja Slovenije.

Učitelj oceni dejavnost kandidatov pri:

- pripravah na umetnostnozgodovinski praktikum (zbiranje gradiva, priprava referata),
- predstavitvi na terenu (poročilo, referat, terensko delo),
- poročilu o poteku umetnostnozgodovinskega praktikuma, iz katerega je razvidno, da je kandidat v celoti spremljal dogajanje.

6.3 Priporočila za pisanje poročil

Poročilo zajema pripravo (viri, sekundarno gradivo itd.), besedilo predstavitve in zaključno vrednotenje umetnostnozgodovinskega praktikuma na izbrano temo. Poročilo je treba oddati v celotnem obsegu 5 do 7 strani brez prilog (oziroma 9 000–13 000 znakov besedila s presledki).

7 KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI

Z Zakonom o maturi in na njegovi podlagi sprejetimi podzakonskimi akti je določeno, da kandidati opravljajo maturo pod enakimi pogoji. Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili usmerjeni v izobraževalne programe z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih pa tudi drugim kandidatom (poškodba, bolezen), se lahko glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje prilagodi način opravljanja mature in način ocenjevanja znanja.³

Možne so te prilagoditve:

1. opravljanje mature v dveh delih, v dveh zaporednih izpitnih rokih;
2. podaljšanje časa opravljanja (tudi odmorov; mogočih je več krajših odmorov) in prekinitev izpita splošne mature po potrebi;
3. prilagojena oblika izpitnega gradiva (npr. Braillova pisava, povečava, zapis besedila na zgoščenki, zvočni zapis besedila na zgoščenki ...);
4. poseben prostor;
5. prilagojena delovna površina (dodatna osvetlitev, možnost dviga mize ...);
6. uporaba posebnih pripomočkov (računalnik, Braillov pisalni stroj, ustrezna pisala, folije za pozitivno risanje ...);
7. izpit s pomočnikom (npr. pomočnik bralec, pisar, tolmač v slovenski znakovni jezik, pomočnik za slepe in slabovidne);
8. uporaba računalnika za branje in/ali pisanje;
9. prirejen ustni izpit in izpit slušnega razumevanja (oprostitev, branje z ustnic, prevajanje v slovenski znakovni jezik);
10. prilagojeno ocenjevanje (npr. napake, ki so posledica kandidatove motnje, se ne upoštevajo; pri ocenjevanju zunanji ocenjevalci sodelujejo s strokovnjaki za komunikacijo s kandidati s posebnimi potrebami).

---

³ Besedilo velja za vse predmete splošne mature in se smiselno uporablja pri posameznem izpitu splošne mature.

8 LITERATURA

Učbeniki in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, so zbrani v Katalogu učbenikov za srednjo šolo in objavljeni na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo www.zrss.si.